

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Факультет Наук про здоров'я
Кафедра Фізична терапія та ерготерапія

Магістерська робота

На тему:

Доступність навчального середовища українського католицького університету для людей з інвалідністю

Виконав:

Студент 6 курсу, групи ЗФТ18/М
Спеціальності фізична терапія, ерготерапія
Крупко Степан Петрович

Науковий Керівник:

К.н. з фіз. виховання та спорту
Рокошевська Віра Вікторівна

Роботу рекомендовано до захисту на
засіданні кафедри фізичної терапії та
ерготерапії
Протокол № 9 від «_12_» травня 2020 р.
Зав. кафедри _____

ЗМІСТ

ЗМІСТ	2
АНОТАЦІЯ	4
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
1. РОЗДІЛ ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ТА УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ ЗАСТОСОВУЮЧИ ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД	9
1.1. Інклюзивне навчання	9
1.2. Універсальний дизайн	12
1.2.1. Принципи універсального дизайну	13
1.2.2. Технологічний простір.....	15
1.3. Закордонний досвід	24
1.4 Державні будівельні норми як основи формування без бар'єрного простору.	27
2. РОЗДІЛ МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	42
2.1. Методи дослідження	42
2.2. Організація дослідження.....	43
3. РОЗДІЛ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОСТУПНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА УКУ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЙОГО АДАПТАЦІЇ	45
3.1. Створення анкети доступності	45
3.2. Результати аудиту	46
3.2.1. Безпечне пересування по прилеглій території корпусу УКУ для осіб з інвалідністю	47

3.2.2. Зона паркування автомобілів	48
3.2.3. Входи/виходи та двері	48
3.2.4. Пандус і сходи	51
3.2.5. Коридори	53
3.2.6. Туалети і раковина	54
3.3 Рекомендації що до покращення доступності навчального середовища для людей з інвалідністю	57
3.3.1 Рекомендації щодо покращення доступності для Люди з порушенням слуху:	58
3.3.2 Рекомендації щодо покращення доступності для Люди з порушенням зору	59
3.3.3 Рекомендації щодо покращення доступності для Людей з порушенням опорно рухового апарату.....	60
ВИСНОВКИ:	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ.....	71

Анотація

Крупко С.П. Доступність навчального середовища Українського католицького університету в м.Львів для людей з інвалідністю. Магістерська робота зі спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» Український католицький університет, Львів 2020

У роботі проаналізувавши літературні джерела було встановлено параметри пристосування навколишнього та навчального середовища принципи універсального дизайну. Засади інклюзивного навчання. Була складена анкета обстеження доступності та проведено оцінювання корпусу Українського католицького університету для визначення доступності для людей з інвалідністю. На базі дослідження були розроблені рекомендації для адаптації навчального середовища корпусу Українського католицького університету на Свенціцького 17.

Ключові слова: навчальне середовище, доступність, людина з інвалідністю, анкета доступності, універсальний дизайн, рекомендації.

Summary

Krupko S. Accessibility of the educational environment of the Ukrainian Catholic University in Lviv for people with disabilities. Master's thesis in the specialty 227 "Physical therapy, occupational therapy" Ukrainian Catholic University, Lviv 2020

In the work, analyzing the literature, the parameters of adaptation of the environment and the educational environment, the principles of universal design were established. Principles of inclusive education. An accessibility survey questionnaire was compiled and the Ukrainian Catholic University building was assessed to determine accessibility for people with disabilities. On the basis of the research, recommendations were developed for the adaptation of the educational environment of the building of the Ukrainian Catholic University on Sventsitsky 17.

Key words: learning environment, accessibility, person with disabilities, accessibility questionnaire, universal design, recommendations.

Перелік умовних скорочень

ВНЗ - Вищий навчальний заклад

ООП - Особливі освітні потреби

УД - Універсальний дизайн

УКУ - Український католицький університет

НАІУ - Національна асамблея людей з інвалідністю України

ООН - організація об'єднаних націй

КК - крісло колісне

МГН - Маломобільні групи населення

МСД – міжнародний символ доступності

ТЕД – Тактильні елементи доступності

ТС - Тактильні смуги

ТІП - Тактильні інформаційні покажчики

ВСТУП

Актуальність теми:

На сьогоднішній день в Україні зареєстровано близько 2.6 мільйони людей з інвалідністю. З них «станом на 1 січня 2017 року, за даними щорічного статистичного бюлетеня державної статистичної служби України, у вищих навчальних закладах навчалось 14 752 студентів з інвалідністю з них, 11 141 студентів навчалися в університетах, академіях, інститутах та 3 611 студентів – у коледжах, технікумах, училищах» (*проблеми доступності вищої освіти для осіб з особливими потребами в Україні*, Шевчук Г.Й 2018) ці люди вже навчаються та потребують адаптованого без бар'єрного середовища також за даними Міністерства соціальної політики на початок 2017 р зареєстровано 156,1 тис. дітей з інвалідністю, це та частина населення яка в майбутньому буде отримувачами освітніх послуг вищів якщо Вищі навчальні заклади (далі ВНЗ) будуть доступними та адаптованими для їх відвідування. «В Україні є проблема з доступністю приміщень ВНЗ для людей з інвалідністю» (*проблеми доступності вищої освіти для осіб з особливими потребами в Україні*, Шевчук Г.Й 2018), які вимагають особливих умов в залежності від типу інвалідності. На жаль більшість ВНЗ не пристосовані для доступного знаходження та переміщення по їх території, що не дає людям з інвалідністю змогу здобувати вищу освіту. По суті своїй ми зіштовхуємося з дискримінацією за ознакою здоров'я. Та порушенням їх Конституційного права **Стаття 53.** «Кожен має право на освіту» Наша робота провести аналіз доступності приміщень УКУ та надати технічні рекомендації, що до їх покращення. Роботи такого характеру в Україні не вдалося виявити. Отож вона стане початком нового етапу в розвитку інклюзії в Українській освіті.

Об'єкт: Інклюзивність навчання в Український католицький університет людей з інвалідністю.

Предмет: Адаптація навчального середовища корпусу Українського католицького університету за адресою Свенціцького 17 для людей з інвалідністю.

Мета: Розробити практичні рекомендації доступності навчального корпусу Українського католицького університету для людей з інвалідністю, з урахуванням універсального дизайну та державних будівельних норм.

Методи дослідження: аналіз науково нормативних документів та літературних джерел, моделювання адаптованого навчального середовища Українського католицького університету, Оцінювання корпусу УКУ на доступність навчального середовища, статистичний аналіз як засіб вирахування відсоткового значення доступності.

Завдання:

1. Проаналізувати та узагальнити науково методичні джерела та нормативну базу з проблем доступності навчального середовища осіб з інвалідністю.

2. Провести оцінювання корпусу Українського католицького університету на доступність навчального середовища для людей з інвалідністю.

3. Розробити рекомендації щодо покращення доступності навчального середовища для людей з інвалідністю.

Організація дослідження:

I-й етап (вересень – грудень 2018р.) – вивчення і аналіз літературних джерел, підбір методів дослідження, написання першого та другого розділу магістерської роботи;

II-й етап (грудень – березень 2019р.) – виконання технічних замірів, оцінка відповідності стану корпусів УКУ до стандартів ДБН. Розробка технічних рекомендацій, та написання третього розділу магістерської роботи;

III-й етап (квітень – травень 2020р.) – аналіз отриманих результатів, завершення дослідження та літературне оформлення магістерської роботи.

Очікувані результати: Надання технічних рекомендацій ректорату та втілення їх в життя, покращення доступності корпусу УКУ підготовка та покращення умов Інклюзивної освіти

Наукова новизна: Буде покращено навчальне середовище та надано технічні рекомендації на майбутнє.

Практичне значення: Врахування практичних рекомендацій під час проектування нового та реконструкції Адаптації старого приміщення. Для покращення інклюзивного середовища УКУ та збільшення кількості студентів з інвалідністю.

1. РОЗДІЛ ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ТА УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ ЗАСТОСОВУЮЧИ ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

1.1. Інклюзивне навчання

До 23 травня 2017 року в Україні домінувало Інтернатний тип навчання для людей з інвалідністю та «З 23 травня 2017 року Президент України Петро Порошенко підтримав концепцію інклюзивного навчання в нашій державі, підписавши ухвалений Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг». 24 ключові положення якого були покладені в основу базового Закону України «Про освіту», де вперше на законодавчому рівні визначені такі поняття як «інклюзивне навчання», «особа з особливими освітніми потребами», «індивідуальна програма розвитку» та ін» (Порошенко М.А., Колупаєва А.А., Ярошук М.В., Таранченко О.М., Прохоренко Л.І., Гудим І.М., et al., 2018). Перехід до інклюзивного навчання та Закон України стимулює навчальні заклади створювати доступні умови навчання для ООП.

Інклюзія та інклюзивне навчання. «Інклюзія (від Inclusion – включення) – процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціальному житті. Це політика й процес, що дає можливість всім дітям брати участь у всіх програмах.» (*Всеукраїнський фонд «Крок за Кроком», 2020.*)

«Інклюзія (інклюзивне навчання) відображає соціальну модель розуміння інвалідності чи особливих потреб на противагу інтеграції, яка відображає медичну модель. Основна відмінність – соціальна модель пов’язує труднощі дитини в освітньому процесі не стільки з порушеннями її розвитку, скільки з перешкодами у зовнішньому середовищі.» (*Тема 1. Інклюзивне навчання, 2018*), (*Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні,)*

ЮНЕСКО визначає Інклюзивне навчання як процес звернення і відповіді на різноманітні потреби учнів через забезпечення їхньої участі в навчанні, культурних заходах і житті громади, та зменшення виключення в освіті та навчальному процесі. Тобто це такий спосіб отримання освіти, коли учні або студенти з особливими освітніми потребами навчаються в загальному освітньому середовищі за місцем свого проживання, - і це є альтернативою інтернатній системі. Але питання інклюзії варто розглядати не тільки в аспекті створення доступного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта в широкому сенсі передбачає створення рівних можливостей для всіх категорій дітей в Україні.» (Міністерство освіти і науки України - інклюзивне навчання) Данні права зазначені в Законі України « Про Вищу освіту» « Пункт 1 частини третьої статті 3, Пункт 7 частини третьої статті, Частину першу статті 4, Пункт 2 Стаття 9, Пункт 2 частини третьої статті 32, Пункт 2 Стаття 70» (Про вищу освіту, 2020) Згідно цих законів всі навчальні заклади мають сприяти вступу та процесу навчання людей з інвалідністю. Хто відноситься до ООП, «Закон України “Про освіту” визначив поняття особи з особливими освітніми потребами. Це “особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту” Тобто до категорії таких осіб можуть підпадати не тільки учні з інвалідністю, ... , . Зараз МОН розробляє чіткий перелік осіб з особливими освітніми потребами.» (Нова українська школа, 2017)

«Інвалідність - це термін, який об'єднує різні порушення, обмеження активності і можливої участі в житті суспільства. Порушення - це проблеми, що виникають у функціях або структурах організму; обмеження активності - це труднощі, які відчувають людиною у виконанні будь-яких завдань або дій; в той час як обмеження участі - це проблеми, які відчуває людина при залученні в життєві ситуації.» (Всесвітня Доповідь Про Інвалідність, 2011), (Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів), 2010)

Інвалідність медична модель- «Розглядає інвалідність як дефект чи хворобу, що потребує, насамперед, медичного втручання. Домінує думка: якщо людину з інвалідністю вилікувати, то її життєві проблеми перестануть існувати. За такого підходу особа з інвалідністю відсторонюється від суспільного життя.» *(НІЧОГО ДЛЯ НАС БЕЗ НАС Посібник з інклюзивного прийняття рішень, 2015)*

Інвалідність Соціальна модель - «Соціальна модель не заперечує наявності фізіологічних відмінностей між людьми з інвалідністю та особами без неї. Вона не заперечує того, що турботу про лікування та реабілітацію потрібно залишити фахівцям. Але результати їх діяльності не повинні впливати на те, чи буде людина з інвалідністю повноправним членом суспільства. Соціальну модель інвалідності можна ефективно використовувати для визначення бар'єрів у всіх сферах суспільного життя, які знижують рівень участі в них людей з інвалідністю. Таким чином, соціальна модель спонукає держави до створення «суспільства для всіх» » *(НІЧОГО ДЛЯ НАС БЕЗ НАС Посібник з інклюзивного прийняття рішень, 2015)* Саме до інвалідності як соціальної моделі підходить «Конвенція ООН про права людей з інвалідністю». Для реалізації цих прав і створення доступного простору ми використовуємо Універсальний дизайн та розумні пристосування.

Яка роль ерготерапевта в цьому процесі. Дамо визначення, що таке ерготерапія.

«Ерготерапія - це вид охорони здоров'я, який допомагає вирішити проблеми, що заважають здатності людини робити важливі для них речі - щоденні речі, такі як:

- Догляд за собою - одягатися, їсти, пересуватися по дому,
- Бути продуктивними - ходити на роботу чи школу, брати участь у громаді
- Дозвілля - спорт, садівництво, соціальні заходи.» *(What Is Occupational Therapy - Canadian Association of Occupational Therapists | Association Canadienne Des Ergothérapeutes, 2016)*

Ерготерапевт- «...надає рекомендації щодо влаштування доступного і безпечного функціонального середовища вдома, на роботі, в громадських місцях, у соціальному оточенні осіб з обмеженими фізичними, когнітивними та емоційними можливостями.» (*Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників*, 2018)

Отже задача ерготерапевта в навчальному процесі допомогти забезпечити доступне навчальне середовище виходячи з функціональних можливостей людини. В його компетенціях не тільки організація робочого простору, підбором допоміжних засобів, а також надання рекомендацій щодо усунення архітектурних перешкод на території навчального закладу та прилеглий території. «Навчальне середовище (далі НС) – це штучно побудована система, структура і складові якої сприяють досягненню цілей навчально-виховного процесу. Структура НС визначає його внутрішню організацію, взаємозв'язок і взаємозалежність між його елементами. Елементи (об'єкти, складові, елементи - неподільні частки) НС виступають, з одного боку, як його атрибути чи аспекти розгляду, що визначають змістовну і матеріальну наповненість НС, а, з іншого боку, як ресурси НС, що включаються у діяльність учасників навчально-виховного процесу, набуваючи при цьому ознак засобів навчання і виховання.» (Биков, 2006)

1.2. Універсальний дизайн

Універсальний Дизайн (далі УД)– це принцип дизайну місць, речей, інформації, повідомлень та політики, який дозволяє скористатися ними найбільш широкому колу людей у найрізноманітніших ситуаціях та не передбачає створення окремих або спеціальних можливостей для такого користування. У найбільш простому розумінні, Універсальний Дизайн – це дизайн усіх речей, в центрі уваги якого знаходиться людина і який враховує потреби кожного і кожної. (*Що таке Універсальний Дизайн? - Універсальний дизайн*, 2018), (Марія Васюник-Кулієва, 2017)

1.2.1. Принципи універсального дизайну

УД має 7 основних принципів в своїй філософії це:

«Принцип 1: Рівноправне використання

Принцип рівності та доступності середовища для кожного — це надання однакових засобів для всіх користувачів: з метою уникнення уособлення окремих груп населення. Дизайн має бути корисним і легким у сприйнятті та використанні людьми з різним рівнем можливостей.

Принцип 2: Гнучкість у користуванні.

Дизайн має забезпечити наявність широкого переліку індивідуальних налаштувань та можливостей з врахуванням потреб користувачів.

Принцип 3: Просте та зручне використання

Дизайн має забезпечувати простоту та інтуїтивність використання незалежно від досвіду, освіти, мовного рівня та віку користувачів.

Принцип 4: Сприйняття інформації, незважаючи на сенсорні можливості користувачів.

Дизайн має сприяти ефективному донесенню всієї необхідної інформації користувачу, незалежно від зовнішніх умов або можливостей сприйняття користувачем.

Принцип 5: Припустимість помилок

Дизайн повинен звести до мінімуму можливість виникнення ризиків та шкідливих наслідків випадкових або ненавмисних дій користувачів.

Принцип 6: Низький рівень фізичних зусиль.

Дизайн розраховано на затрату незначних фізичних ресурсів користувачів, на мінімальний рівень стомлюваності.

Принцип 7: Наявність необхідного розміру і простору

при підході, під'їзді та різноманітних маніпуляціях, незважаючи на фізичні розміри, стан та ступінь мобільності користувача. (Азін В. О., Грибальський

Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В, 2013) (*Принципи універсального дизайну - Універсальний дизайн*, 2018), (Марія Васюник-Кулієва, 2017)

Вони були розроблені у 1997 р. групою спеціалістів, до складу якої входили дизайнери товарів, дослідники дизайну оточуючого середовища ,архітектори та інженери. Люди з інвалідністю також додають дуже важливий принцип це:« Не робіть для нас, без нас» (*«Не робіть для нас без нас»*, 2017) мається на увазі створюючи доступний простір потрібно долучати до процесу створення та радитись з тими хто буде його використовувати, адже не завжди слідуючи ДБН чи іншим технічним рекомендаціям ми можемо зрозуміти та врахувати як саме найкраще буде використовуватись та функціональні можливості осіб користувачів.

Фактори доступності які оцінюються в універсальному дизайні доступності приміщень:

- Прилегла територія.
- Зона паркування автомобілів.
- Входи до будівлі/приміщення.
- Доступність до приміщень в будівлі/споруді.
- Туалети.
- Візуальна інформація.
- інші

Універсальний дизайн у сфері освіти – «дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм і послуг, що забезпечує їх максимальну придатність для використання всіма особами без необхідної адаптації чи спеціального дизайну» (Про освіту, 2017), (Марія Васюник-Кулієва, 2017) У випадку коли створення УД не виявляється можливим. Ми застосовуємо «Розумне пристосування» (далі РП) для створення доступного простору. «Розумне пристосування - означає внесення, коли це потрібно в конкретному випадку, необхідних і підхожих модифікацій і коректив, що не становлять непропорційного чи невиправданого тягаря, для цілей забезпечення реалізації або здійснення особами з інвалідністю нарівні з іншими всіх прав людини й

основоположних свобод;» (*Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів)*, 2010) Розумне пристосування не є глобальною, всеохоплюючою стратегією доступності. Це ціле направленні заходи, спрямовані для вирішення чітких завдань стосовно конкретної особи чи цільової групи. Розумне пристосування слід розглядати як доповнення до загальних заходів з доступності.

1.2.2. Технологічний простір

Технологічний простір – це просторове поєднання горизонтальних і вертикальних кіл та овалів рухів пошкоджених кінцівок та тулуба людини з інвалідністю; складовими технологічного простору є вертикальні та горизонтальні межі зон руху кінцівок. Вони визначаються максимально досяжними точками, які знаходяться на колі чи овалі, які описують кінцівки або тулуб. (*Соціальний захист інвалідів в Україні. Види інвалідності*, 2010) Доступні для осіб з інвалідністю громадські об'єкти до яких входять ВНЗ мають відповідати потребам та вимогам трьох основних груп людей з інвалідністю:

- з ушкодженням опорно-рухового апарату;
- з дефектами зору;
- з дефектами слуху.

Найбільшій площі та простору потребують пересування на кріслі колісному, тому відповідні параметри є визначальними при формуванні штучного середовища. Габарити крісла колісного (далі КК) (Калмет, 1990) на (рис. 1.1, 1.2, 1.3)

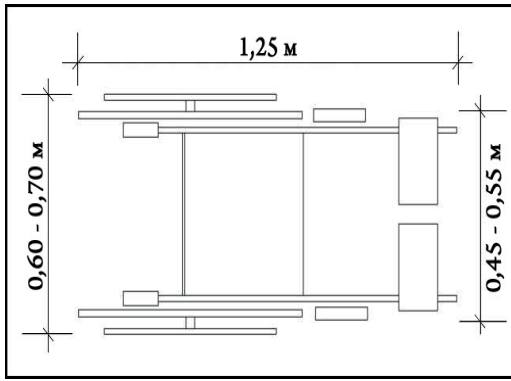

Рис. 1.1 Вид зверху. Габарити КК.

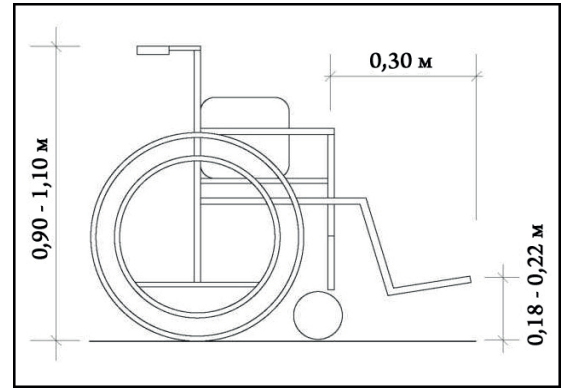

Рис. 1.2 Вид збоку. Габарити КК

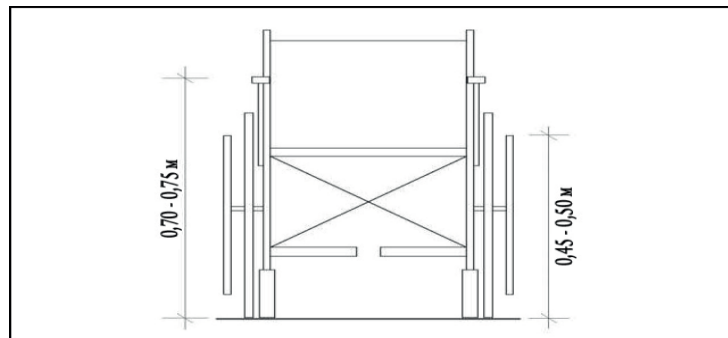
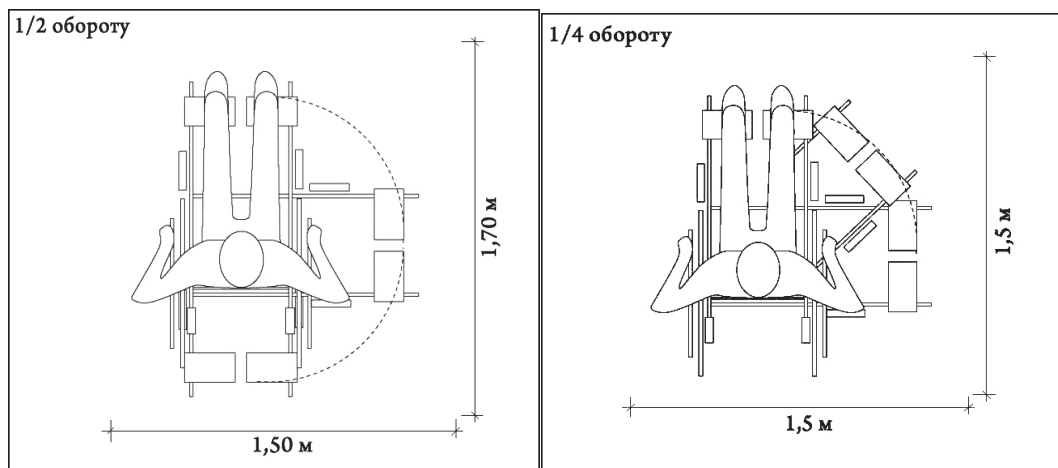

Рис 1.3 Вид ззаду. Габарити КК

У зв'язку з габаритами КК простір необхідний для маневрування в приміщенні(наприклад розворот та поворот) зображено на (рис. 1.4). Згідно з зарубіжними даними загальна ширина і довжина крісла-візка разом з контурами тулуба чи кінцівок людей з інвалідністю які виступають за її межі, визначає необхідну для маневрування, поворотів та розворотів площу. (Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В, 2013)

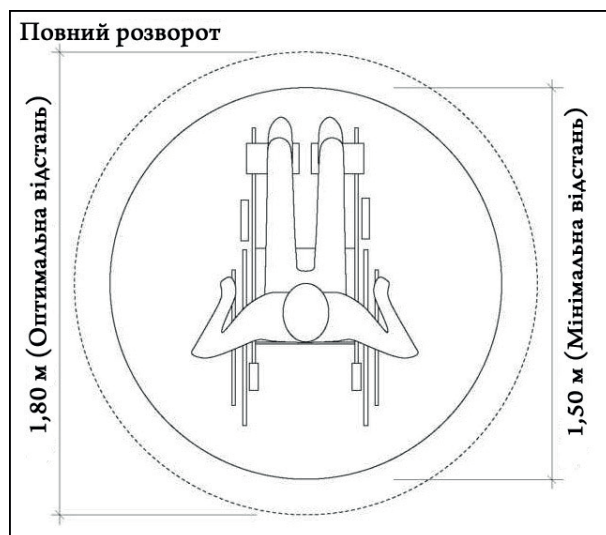

Рис. 1.4 Простір для маневрування на КК

Також потрібно враховувати зони досяжності кінцівок і тулуба людини з інвалідністю. Наприклад, зона досяжності людини, що переміщується за допомогою коляски, обмежена її сидячим положенням і статичністю тулуба, габаритами коляски та діаметром коліс, а також шириною підніжки коляски, які можуть обмежувати доступ, до кутів приміщення, робочих місць, електричних розеток і вимикачів, гачків для одягу, полицок із книжками, ручок дверей, умивальників тощо. (Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В, 2013), (Скрипка et al., 2018) Межі рухів людини та зони її досяжності (рис. 1.5, 1.6, 1.7 , 1.8)

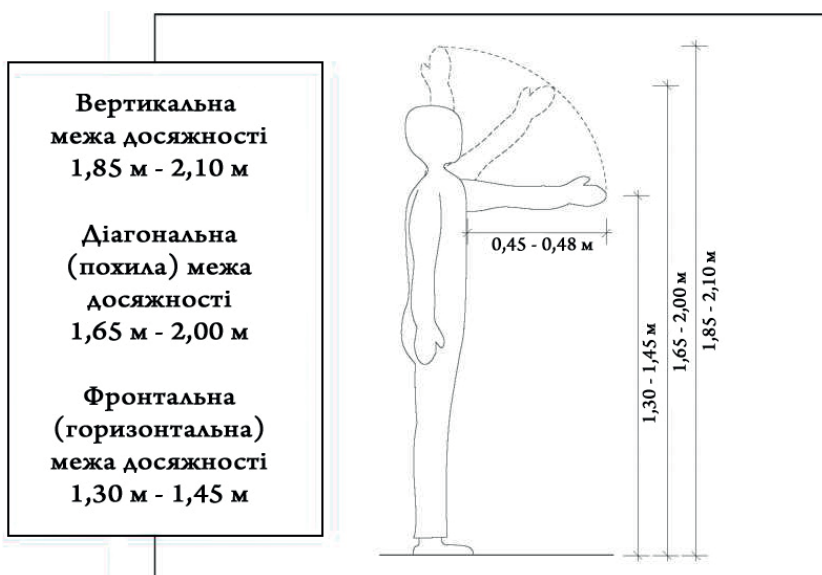

Рис. 1.5 Межі досяжності ходячої людини

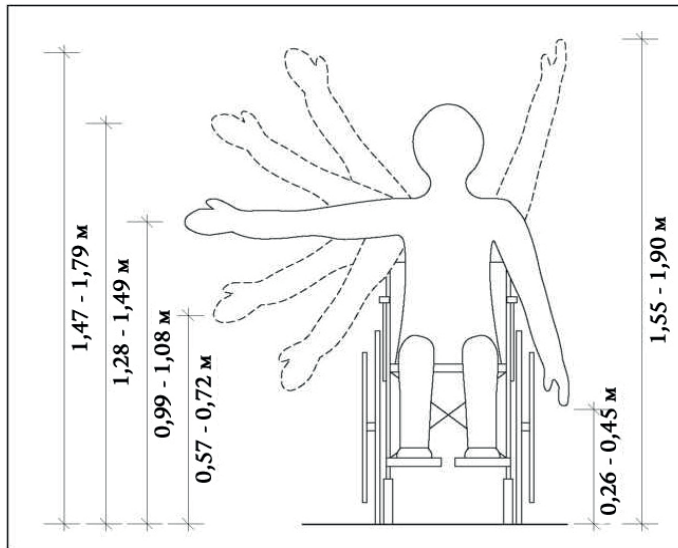

Рис.1. 6 Вертикальна межа досяжності Людини в візку

Порівняльний аналіз свідчить, що в людини з інвалідністю при хорошому функціонуванні рук горизонтальні межі максимальної досяжності приблизно рівні або в не значній мірі менші, ніж у людини не у на візку. Однак рівень верхньої досяжності кінцівок навіть при такому стані менший на 40 - 50 см від середньостатистичних даних. Межі досяжності для людини яка користується КК також можуть відрізнятись в залежності від типу ураження та функціональних можливостей. (Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В, 2013)

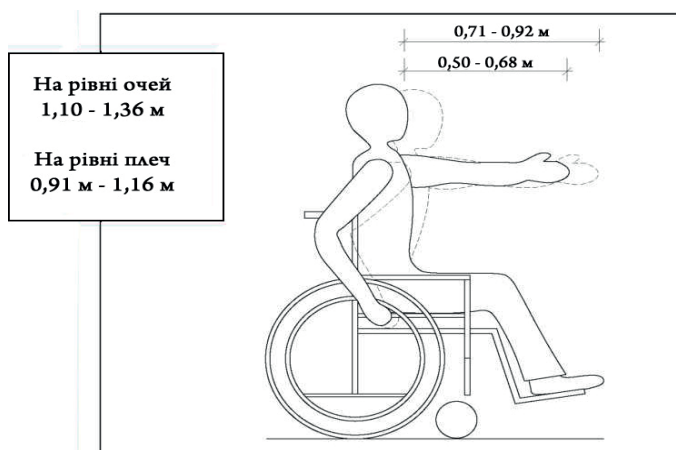

Рис. 1.7 Горизонтальна межа досяжності людини в візку

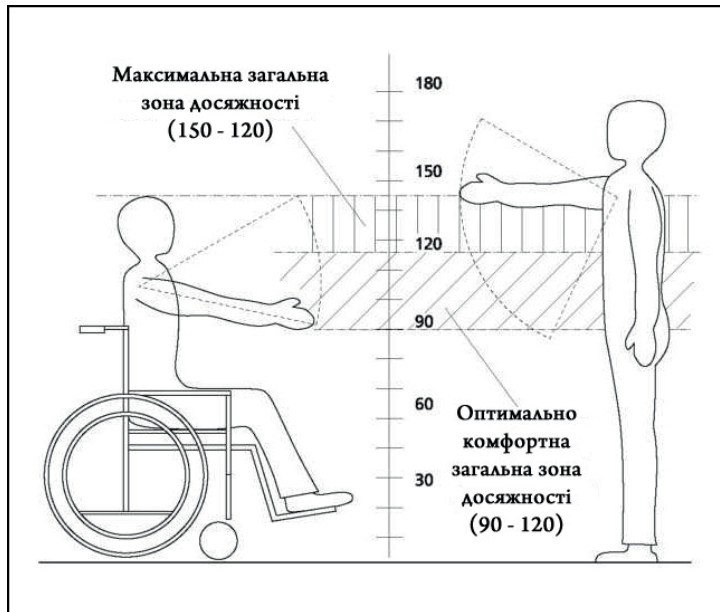

Рис. 1.8 Межі загальної досяжності.

Візуальні підказки та знаки згідно Технологічного простору людини розташовуються на таких висотах. (ДБН В.2.2-40, 2018) (Рис. 1.9)

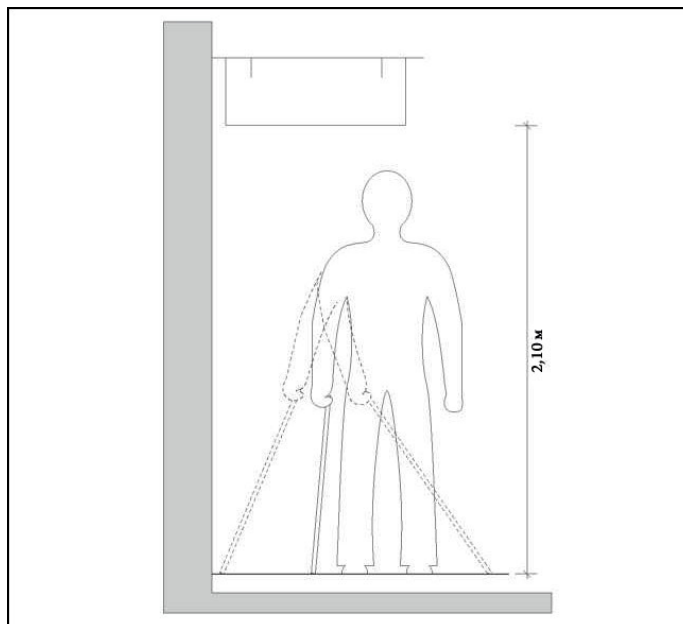

Рис. 1.9 Розташування знаків і панелей інформації.

Таке розташування на лінії шляху людини з порушенням зору допоможе запобігти травматизації під час руху. Про те підвісні знаки мають інакші

рекомендації. Які зазначені в ДБН у пункті 8 « Засоби безпеки, орієнтування, отримання інформації при користуванні середовищем» (Рис. 1.10)

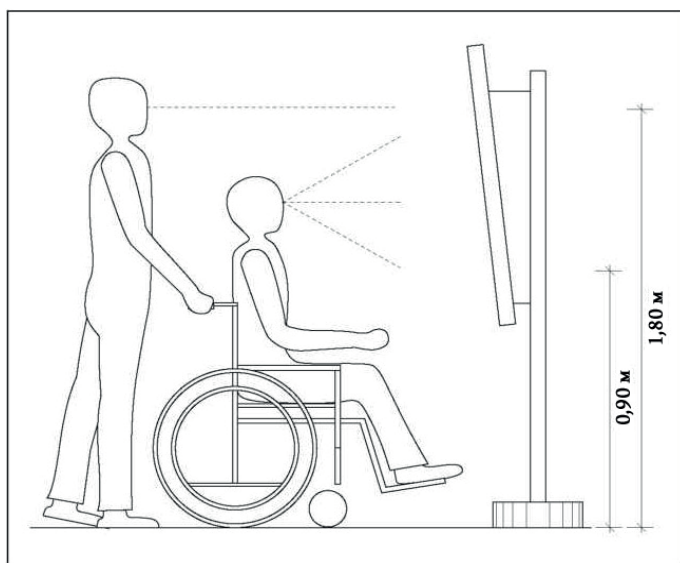

Рис. 1.10 Розташування підвісного знака

Для інформаційних табличок наданні наступні рекомендації, в залежності від відстані на якій їх будуть читати див табл. 1...

Рекомендований розмір для букв, системи позначень та візуальної інформації. *Таблиця 1. 1*

Відстань від користувача до напису	Розмір букв
30 м	52 - 104 см
25 м	44 - 87 см
20 м	35 - 70 см
15 м	26 - 52 см
10 м	17 - 8 см
5 м	9 - 18 см
2 м	3,5 - 7 см
1 м	1,8 – 3.5 см

30 см	0,5 -1 см
25 см	0,4 -0,9 см

«Важливо, щоб літери і символи позначення/знак були контрастними по відношенню до фону і легко помітними. ... Фон самого знака повинен, в свою чергу, бути контрастним по відношенню до прилеглої поверхні. Поверхня знака не повинна відображати світлові промені і не блищати. Рельєфні позначення або символи на знаках будуть корисними для людей зі зниженим зором. Подібна тактильна інформація повинна розташовуватися, принаймні, біля дверей і входів в основні приміщення і на планах приміщень. Тактильні знаки або піктограми на тактильних знаках повинні підніматися, принаймні, на 1 мм і мати мінімальну висоту 15 мм, при цьому не більше 50 мм.» (Скрипка, et al., 2012)

Смуга для руху в коридорах буде відрізнятись в залежності від того хто пересувається одночасно по ній. На рис. 1.11 зображено який простір займають дві особи в залежності від їх типу переміщення.

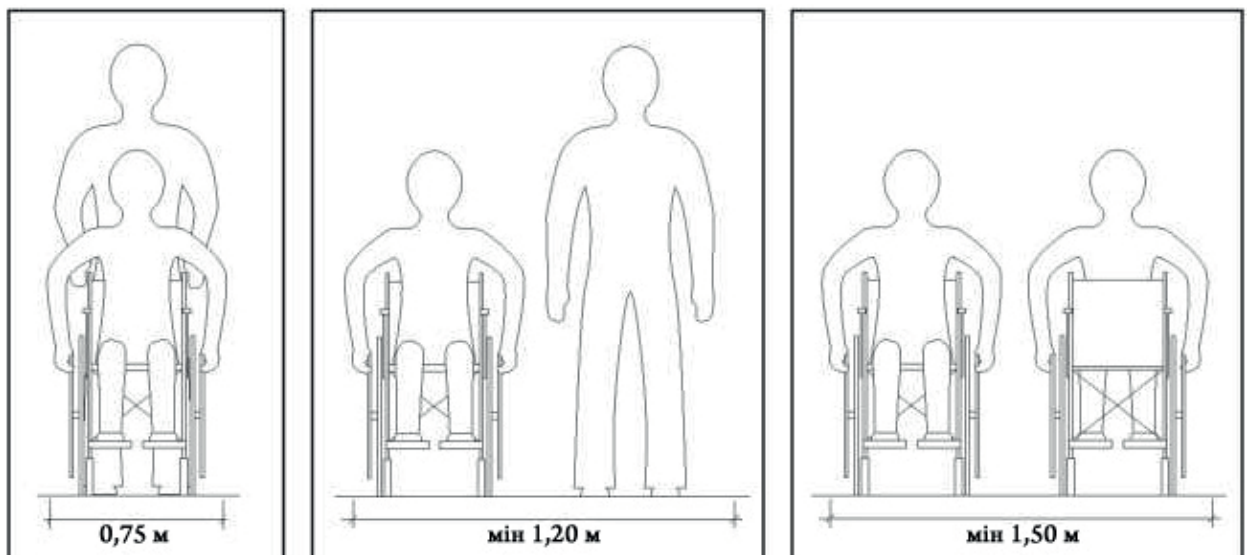

Рис 1.11 а)Одна людина б)Людина в візку та в)Дві людини на візку які в візку із супроводом ходяча самостійно

Хоча в більшості випадків люди, які використовують при ходьбі певні допоміжні засоби, можуть переміщатися по вузьких коридорах та проходах, їм необхідно забезпечити більш широкі коридори для безпечного руху людини користувача допоміжних засобів(канадські милиці, рами трапеції, пахові милиці, одно опорні палиці, тростина) та інших учасників руху, як показано нижче на (рис. 1.12, 1.13) (Скрипка, et al., 2012) Для кожної категорії людей з інвалідністю залежно від фізичного стану і виду допоміжного пристосування необхідний для розвороту і пересування різний технологічний простір. Аналіз зарубіжних та вітчизняних даних засвідчує, що ширина смуги руху для здорової людини дорівнює 0.6 м, а для інваліда з порушенням опорно-рухової функції яри використанні ним якогось допоміжного засобу зростає від 0.8 м до 0.95 м. (Accessible Components for the Built Environment: & Technical Guidelines embracing Universal Design, 2010)

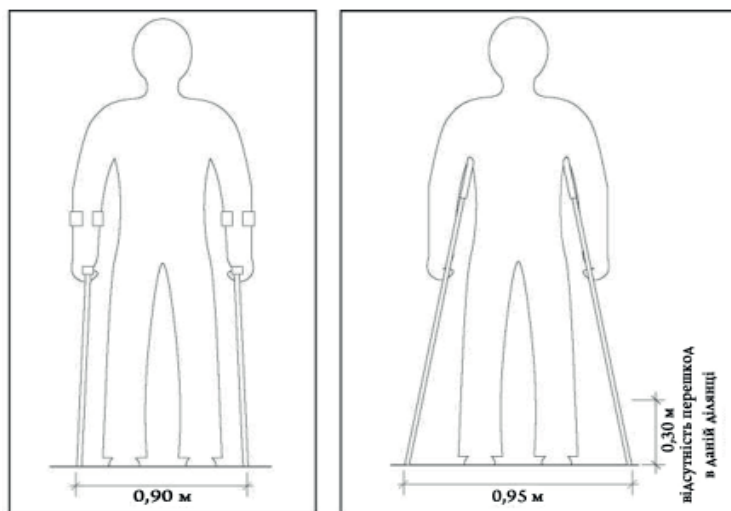
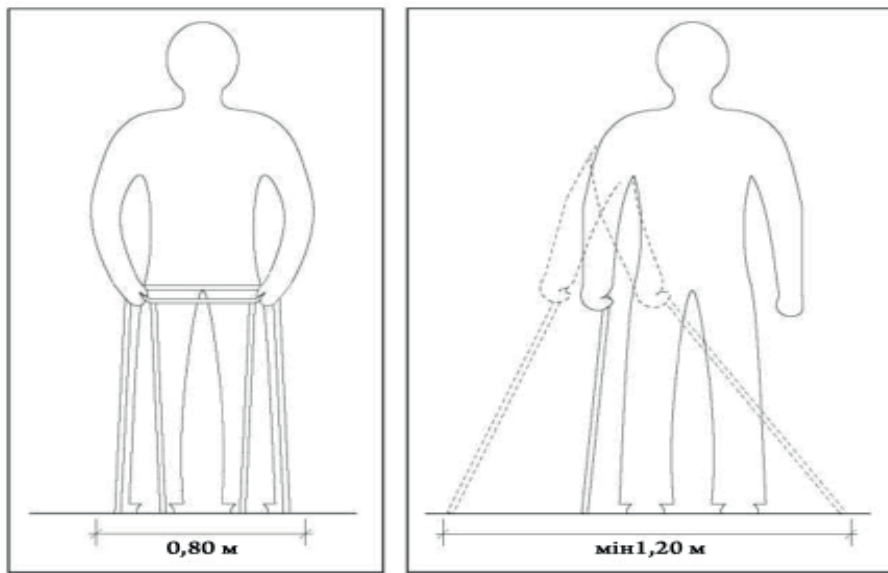

Рис. 1.12 а) Людина з милицями на ліктвові суглоби б)милицями з опорою на плечові суглоби.

**Рис. 1.13 а) Простір для пересування людини з рамою трапецією
 б) Простір для пересування особи з порушенням зору, що використовує тростину.**

Вид зверху на простір необхідний для людини яка використовує допоміжні засоби ходьби. Рис. 1.14

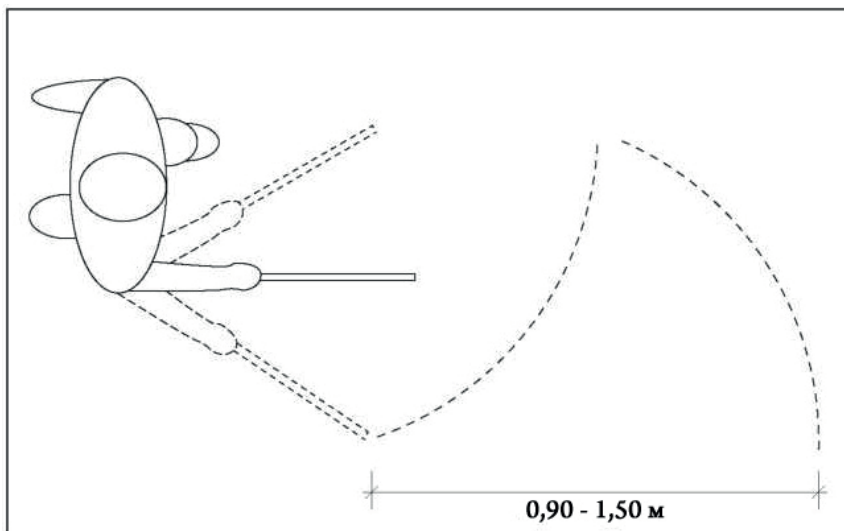

Рис. 1.14 Розміри простору, що визначаються за допомогою тростини.

1.3. Закордонний досвід

З цією проблемою зіштовхнулася не тільки Україна з нею стикнувся весь світ і займається її вирішенням. На протязі довгого часу. Для вирішення цієї проблеми та інших факторів дискримінації, що до людей з інвалідністю була створена «Конвенція ООН про права інвалідів». «...13 грудня 2006р. ООН прийняла Конвенцію про права людей з інвалідністю та Факультативний протокол до неї. Прийняття Конвенції ствердило «зміну парадигми» у ставленні та підходах до осіб з інвалідністю в багатьох країнах світу. Конвенція ООН про права інвалідів була підготовлена в результаті роботи різних організацій, урядів та інститутів які займаються захистом прав людей з інвалідністю. Данні процедури зайняли три роки кропіткої роботи. Мета цього проекту полягала в забезпеченні рівного користування людьми з інвалідністю усіма правами людини та її свободами у повному обсязі. Конвенція ООН про права інвалідів, охоплює багато сфер, де люди з інвалідністю зазнавали дискримінації: доступ до правосуддя, освіти, участі у політичному та громадському житті, З появою Конвенції виникла можливість своєрідного проектування економічних, соціальних і культурних прав та основоположних свобод людини на ситуацію інвалідності.» (*Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів)*, 2010), (Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В, 2013) Україна ратифікувала цей документ 16 грудня 2009 р., який набрав чинності 6 березня 2010 року. В ній доступність закріплюється як один з загальних принципів. Про які говориться в статті 3 «Загальні принципи» та статті 9 «Доступність» (*Стаття 9 - Доступність | Увімкнено ООН, 2006*). Ми знаємо про те, що право на освіту є базовим правом кожного громадянина України. Воно закріплене в Конституції України Стаття 53. «Кожен має право на освіту».

Ось як з цю проблему вирішували інші країни. «Для прикладу в Америці існує “Americans with disabilities act” (пер. акт Американці з інвалідністю) що забороняє дискримінацію на підставі інвалідності. В ньому прописано, що всі

нові будови мають повністю відповідати інструкціям з доступності законів американців з обмеженими можливостями (ADAAG). Що зобов'язує всі нові будови бути доступними в тому числі і всі навчальні заклади. Також застосовується до існуючих об'єктів. Одним з визначень "дискримінації" за розділом III АПД є "нездатність видалити" архітектурні бар'єри на існуючих об'єктах. Це означає, що навіть об'єкти, які не були змінені будь-яким чином після прийняття ADA, мають зобов'язання. Стандарт полягає в тому, чи можна "усунути бар'єри" (як правило, визначати як приведення стану у відповідність з ADAAG) "легко досяжним", визначеним як "... легко здійснюється без особливих труднощів або витрат"». («Americans with Disabilities Act of 1990», 2020)

Данія: «У Данії інклюзивна освіта не тільки закріплена законодавчо, а й створена національна стратегія реалізації інклюзивної освіти, яка полягає у тому, що національний ресурсний центр керує процесом упровадження інклюзивного навчання. Існує оперативна група з представників різних університетів країни, які проводять дослідження у сфері інклюзивної освіти, стежать за роботою муніципалітетів у сфері впровадження інклюзивного навчання. Підготовка педагогів для реалізації інклюзивної освіти здійснюється в системі бакалаврату та магістратури. У Данії батьки мають право навчати дитину там, де вони проживають. Реалізується це право конкретним освітнім закладом, який має створити всі умови для такої дитини. У муніципальних органах освіти є фахівці, які направляються в конкретну школу для підтримки конкретних учнів. У школах створюються педагогічні консиліуми, які обговорюють проблеми реалізації інклюзивного навчання конкретної дитини.» (Prodius, 2019)

Італія: «Сьогодні в країні понад 90% дітей з особливостями психофізичного розвитку здобувають освіту в закладах загального типу. В освітніх департаментах провінцій країни функціонують консультативні служби, до складу яких входять різнопрофільні фахівці, адміністратори шкіл, працівники управлінь освіти, представники громадських організацій, за

необхідності долучаються спеціалісти служб охорони здоров'я. Співробітники цих служб організують інклюзивне навчання, діагностуючи дітей і визначаючи їхні потреби, надають консультативну та навчально-методичну допомогу педагогам і шкільній адміністрації. У масових муніципальних закладах працюють асистенти вчителів, які надають допомогу школярам з обмеженими можливостями здоров'я та разом із педагогом класу відповідають за успішність учнів з особливими потребами.» (Prodius, 2019)

В поданих даних ми можемо бачити реалізацію права на освіту для людей з ООП на прикладі держави. Їх форми управління, методи та засоби вирішення даної проблематики. В рамках нашої роботи нас цікавить більше локальне вирішення проблеми в межах ВНЗ. Та на прикладі цих країн та попереднього розділу ми можемо зробити висновок про те, що держава є частиною вирішення цієї проблеми. І Україна також має законодавчу базу для забезпечення цього права.

Також ми маємо приклади втілення інклюзивного навчального середовища в закордонних ВНЗ «Університет Манітоби (Канада) розміщувався у старому приміщенні, яке було архітектурно недоступним. Однак саме з нього почався рух людей з інвалідністю за створення доступного середовища в Канаді. Одному студентові не подобалося, що його щоразу заносили на третій поверх. Він створив комітет з доступності при університеті. До нього приєдналися інші студенти: вони бойкотували пари, які проводилися в недоступних аудиторіях. Зрештою студенти домоглися реконструкції університету, який став доступним для всіх». (*Як зробити школу доступною?*, 2018) Приклад такої Адаптації є найближчим для нашої роботи. Адже корпус УКУ на Свенціцького також належить до старих приміщень. І досвід університету Манітоби показує, що це не є перешкодою на шляху до адаптації. Потрібно знайти правильний шлях до втілення та бажання його реалізувати.

Також маємо чудовий приклад від Німецького університету. «Дортмундський університет у цьому питанні - попереду. Тут кругом встановлені пандуси, підйомні платформи, спеціальні туалети, тактильні

вказівники та звукові інформатори. Усі двері під час натискання на кнопку відкриваються автоматично. Табличка кабінету в Дортмундському університеті. Усі таблички кабінетів у Дортмундському університеті оснащені шрифтом Брайля. Таблички з назвами аудиторій обладнані шрифтом Брайля, а в лекційних залах є спеціальні місця для людей в інвалідних візках. Тексти для слабовзрячих можна роздрукувати на брайлівському принтері, є й перекладачі мови жестів. "І не потрібно жодної служби із забезпечення мобільності. Потрібне лише доступне середовище - це коли людина з інвалідністю сама може те ж саме, що й усі решта, і їй не треба нікого смикати", - зазначає Клаудія Шмідт.» (Прохорова, 2017) До цього університет Дортмунда йшов близько 40-а років зазначає Клаудія Шмідт адже це час існування « Центру підтримки студентів з обмеженими можливостями»

1.4 Державні будівельні норми як основи формування без бар'єрного простору.

Для адаптації існуючого та створення нового доступного навчального середовища в Україні існують державні будівельні норми (далі ДБН). До яких в 2018 році були внесені зміни для покращення створення без бар'єрного простору.

«ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» є обов'язковим для застосування усіма юридичними та фізичними особами на території України, окрім будівництва індивідуальних житлових будинків.» (ДБН В.2.2-40, 2018) «Ці Норми поширюються на проектування, будівництво нових та реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт та технічне переоснащення існуючих житлових будинків та громадських будівель і споруд, а також на розумне їх пристосування з урахуванням потреб маломобільних груп населення (далі – МГН). Практична дія нових ДБН сприятиме створенню універсального громадського простору, доступного для кожного. Створення реального без бар'єрного простору для людей з інвалідністю та інших

маломобільних груп є однією із першочергових вимог у зв'язку з ратифікацією Конвенції ООН про права людей з інвалідністю та Угоди про Асоціацію з ЄС.» (*«Інклюзивність будівель і споруд» набрав чинності, 2019*)

Санвузол. «В усіх закладах громадського, адміністративного чи виробничого призначення при розрахунковій чисельності відвідувачів 50 осіб або тривалості перебування відвідувача більше 1 години необхідно передбачати туалети загального користування. При цьому має бути не менше однієї універсальної kabіни, доступної для всіх категорій громадян, облаштованої допоміжними пристроями. Адаптовані туалети повинні бути на кожному відкритому поверсі.» (*Безперешкодний доступ людей з інвалідністю та маломобільних груп населення: принципи та рекомендації, 2018*) Розміри kabін вбиральнь для відвідувача на кріслі-візку повинні мати ширину не менше 1,65 м. глибину- 1,8 м. Вільне місце перед унітазом мінімально 900 мм по ширині візка і 1100 мм по довжині» (*ДБН В.2.2-40, 2018*), (*Шолух, 2012*) У kabіні поруч з унітазом слід передбачати простір для розміщення крісла-коляски, а також гачки для одягу, милиць та іншого приладдя. Горизонтальна ручка на дверях з внутрішньої сторони повинна бути на висоті 0,8-1 м від підлоги і 0,2-0,3 м від краю дверей. Замок на дверях має бути можливо відімкнути однією рукою. Приклад обладнання універсальної kabіни (рис.1.15) (*Accessible Components for the Built Environment: & Technical Guidelines embracing Universal Design, 2010*)

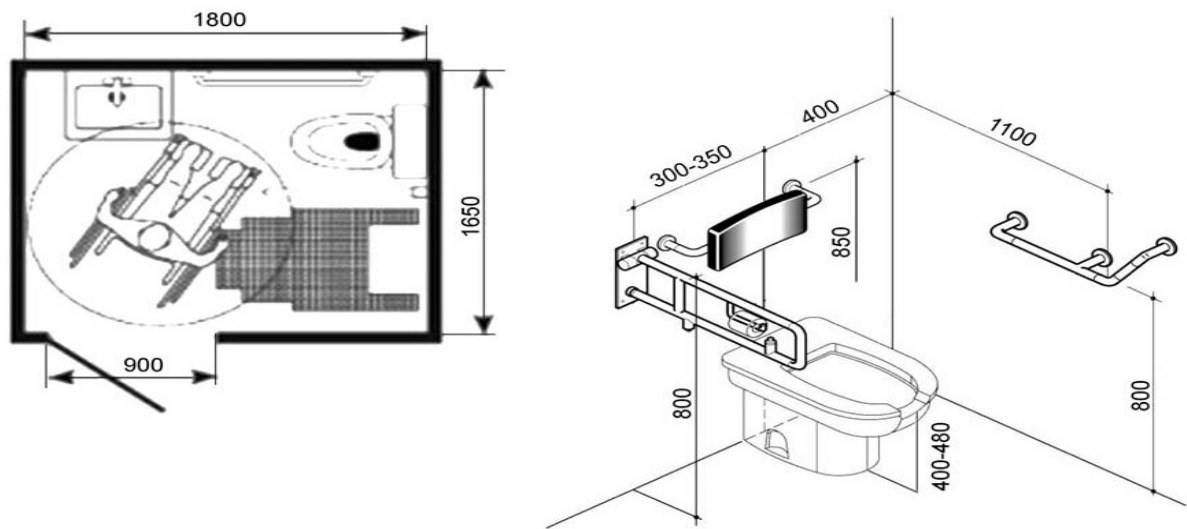

Рис.1.15 Обладнання універсальної kabіни

Сидіння унітазу стійке і зручне для використання, знаходиться на висоті 0.45м - 0.5м над рівнем підлоги (на рівні сидіння крісла-візка). Якщо на прилеглій стіні є поручень, відстань між віссю унітазу і стіною має становити висоті 0.45м - 0.5м, що є оптимальним для використання поручня. (ДБН В.2.2-40, 2018), (Що потрібно врахувати для ідеального облаштування санвузла | Каталог статей, 2019) (Рис. 1.16)

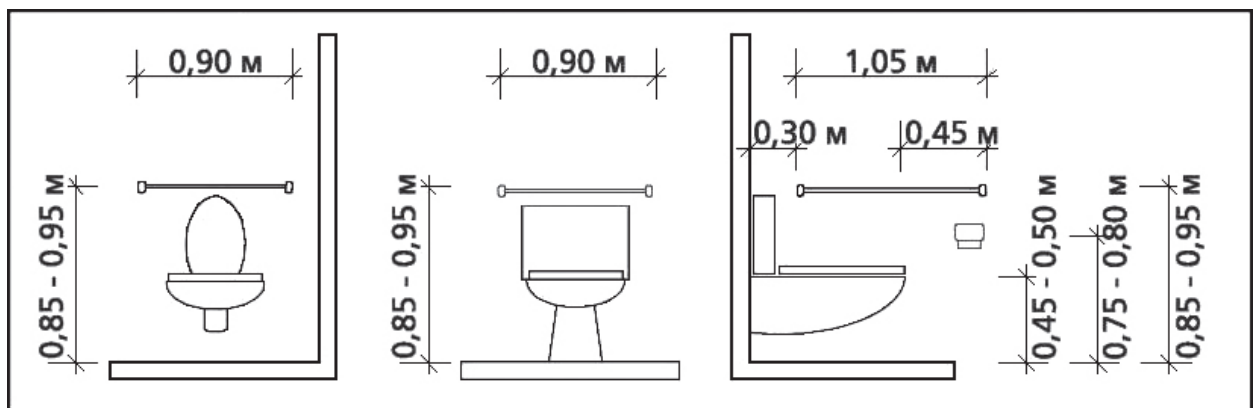

Рис. 1.16 Адаптований унітаз

Діаметр поручнів має становити 3 - 4 см. Розрізняють чотири типи наближення до сидіння туалету інвалідної коляски:

- діагональне;
- перпендикулярне;
- фронтальне;

- паралельне.

Для того, щоб забезпечити вільне переміщення з інвалідного візка на сидіння унітазу, розміри туалету повинні дозволяти здійснювати паралельне наближення, яке вважається найбільш зручним. (рис. 1.17) (Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В, 2013; *Accessible Components for the Built Environment: Technical Guidelines embracing Universal Design*)

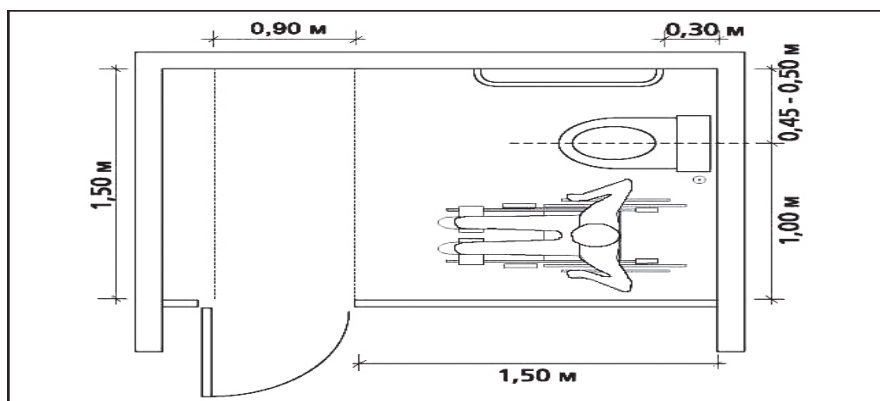

Рис. 1.17 Приклад плану універсальної kabіни пристосованої до паралельного наближення.

Усі санвузли/ванні кімнати в будинках громадського призначення повинні бути обладнані системами аварійної сигналізації. Кнопки або шнури аварійної сигналізації повинні знаходитися у безпосередній близькості до сидіння унітазу. (рис. 1.18) (Скрипка, et al., 2012)

Рис. 1.18 Система аварійної сигналізації для туалету.

Система аварійної сигналізації повинна бути оснащена пристроєм зворотного зв'язку (візуальної / акустичної), що повідомляє про те, що допомога скоро прибуде. Необхідно передбачити можливість відкриття дверей зовні в разі екстрених ситуацій. (Скрипка, et al., 2012)

Умивальник Слід встановити на висоті 80- 85 см. Так щоб при цьому до нижнього краю була вільна відстань в 65- 70 см і нічого не заважало заїзду на КК. Відстань між віссю умивальника і прилеглою стіною має становити не менше 0,45 м. Умивальник має бути міцно закріплений, тому що до нього, можливо, буде прикладатися значне навантаження. Дзеркало повинно знаходитись на висоті 100см від підлоги для зручності користування рекомендується встановлювати дзеркало з нахилом вперед. (рис. 1.19) Аксесуари: дозатори мила, вішалки для рушників, тримачі для туалетного паперу, слід розташовувати на зручній висоті 0,9-1,2 м. (Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В, 2013; *Accessible Components for the Built Environment: Technical Guidelines embracing Universal Design*)

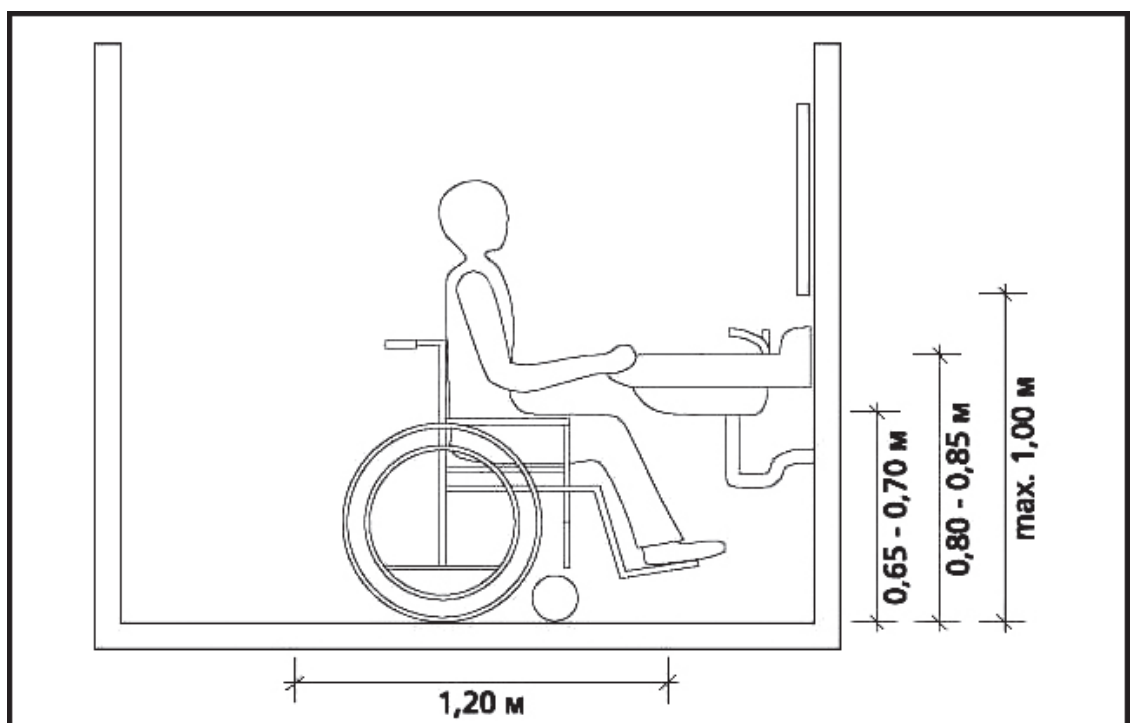

Рис. 1.19 Розташування умивальника, дзеркала.

При встановленні змішувача на раковині рекомендується використовувати змішувачі важільного типу які дозволять зручно користуватись гарячою і холодною водою в сидячому положенні. Ручка важіль має мати заокруглені форму для зниження можливості травматизації. (рис. 1.20)

Рис. 1.20 Змішувач важільного типу.

Коридор. Ширина коридору повинна бути не менше 1,5 м, бажано 1,8 м, що дозволить вільно переміщатися одночасно двом людям в інвалідних візках або зробити поворот на 180° одній колясці (Рис. 1.21) У місцях, що мало використовуються або в умовах обмеженості простору, ширина коридору може бути менше 1,5 м, але не менше 0,9 м для повороту інвалідного крісла на 90°. Ширина коридору повинна дозволити людині в інвалідному візку переміщатися через усі двері, розташовані вздовж коридору. Перешкоди, такі як питні фонтанчики, зони відпочинку, повинні розміщуватися поза основного проходу, у спеціально облаштованих нішах або тупиках. Необхідно забезпечити вільну висоту мінімум 210 см для того, щоб запобігти зіткненню людей з порушеннями зору з підвісними деталями інтер'єру. Коридори повинні мати неслизьке покриття, не вимагати особливого догляду і легко митися. Якщо в коридорі використовується килим, він має бути міцно закріплений, щоб уникнути зминання такого покриття. Будь які зміни рівня поверхні, що перевищують 13 мм мають поєднуватися пандусом / похилою.

(Скрипка, et al., 2012; *Accessible Components for the Built Environment: Technical Guidelines embracing Universal Design.*)

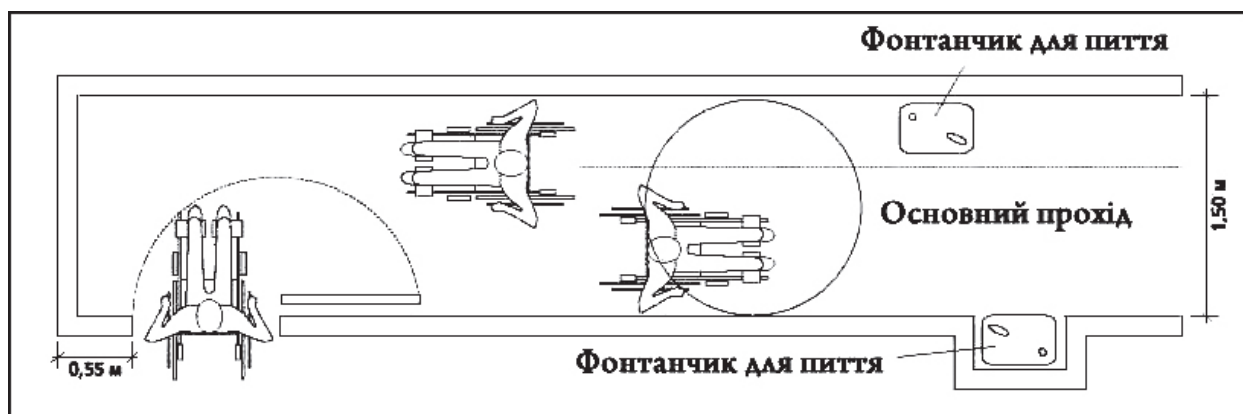

Рис. 1.21 Параметри коридорів.

Поручні слід розташовувати на висоті 0,8 - 1, м. Перила мають бути встановлені біля всіх потенційно небезпечних зон, сходів, порогів, низьких стель, галерей, балконів і платформ. Форма поручнів повинна бути трубчастою або овальною в перерізі (рис. 1.22), слід уникати гострих країв. Діаметр поручнів повинен бути 40 - 50 мм. Поруччя повинні бути виготовлені з матеріалів, що забезпечують надійний і простий захоплення, таких як дерево, нейлон або мати захисне напилення. Поручні повинні кріпитися на скобах, які не перешкоджають постійного контакту з перилами. (Скрипка, et al., 2012; *Accessible Components for the Built Environment: Technical Guidelines embracing Universal Design*, б. д.)

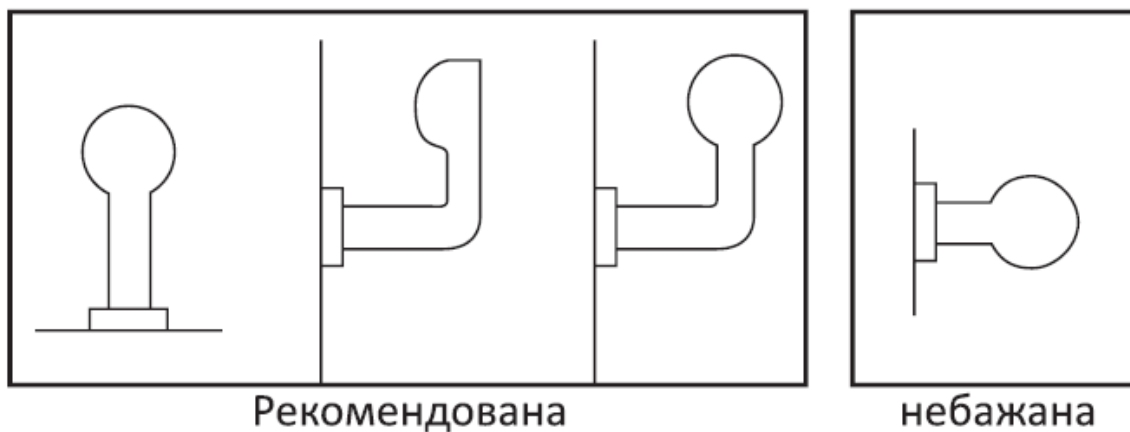

Рис. 1.22 Рекомендована та не бажана форма поручнів.

Двері. Доступні двері повинні бути зроблені таким чином, щоб людина могла самостійно їх відкрити і закрити одним рухом. Позначення, що говорить про призначення кімнати, або її номер, у тому числі міжнародні символи, повинні перебувати на рівні очей, між 1,4 м і 1,6 м. Для того, щоб позначення було видно навіть при відкритих дверях, його слід розміщувати на дверній рамі або прилеглій стіні, а не на самих дверях. Для захисту нижньої частини дверей слід встановити протиударні пластини висотою 0,3 і 0,4 м (це особливо важливо, якщо двері скляні). Низькі вікна в дверях дозволяють побачити людей що наближуються з іншого боку. Нижній край вікна не повинен знаходитися вище 1 м над рівнем підлоги. Повністю скляні двері повинні бути зроблені видимими за допомогою кольорової маркувальної смуги на висоті 1,4 м або 1,6 м. Вся дверна фурнітура, така як дверні ручки і поручні, повинна легко захоплюватися однією рукою. Не рекомендується використовувати круглі ручки. Ручки слід розміщувати на висоті 0,9 м - 1,2 м над рівнем підлоги. Щоб двері було зручно зачиняти людям в інвалідних візках, її слід обладнати спеціальною додатковою ручкою, за яку можна тягнути, на рівні 0,9 м - 1,2 м над підлогою (рис. 1.23) (Скрипка, et al., 2012; *Accessible Components for the Built Environment: Technical Guidelines embracing Universal Design.*)

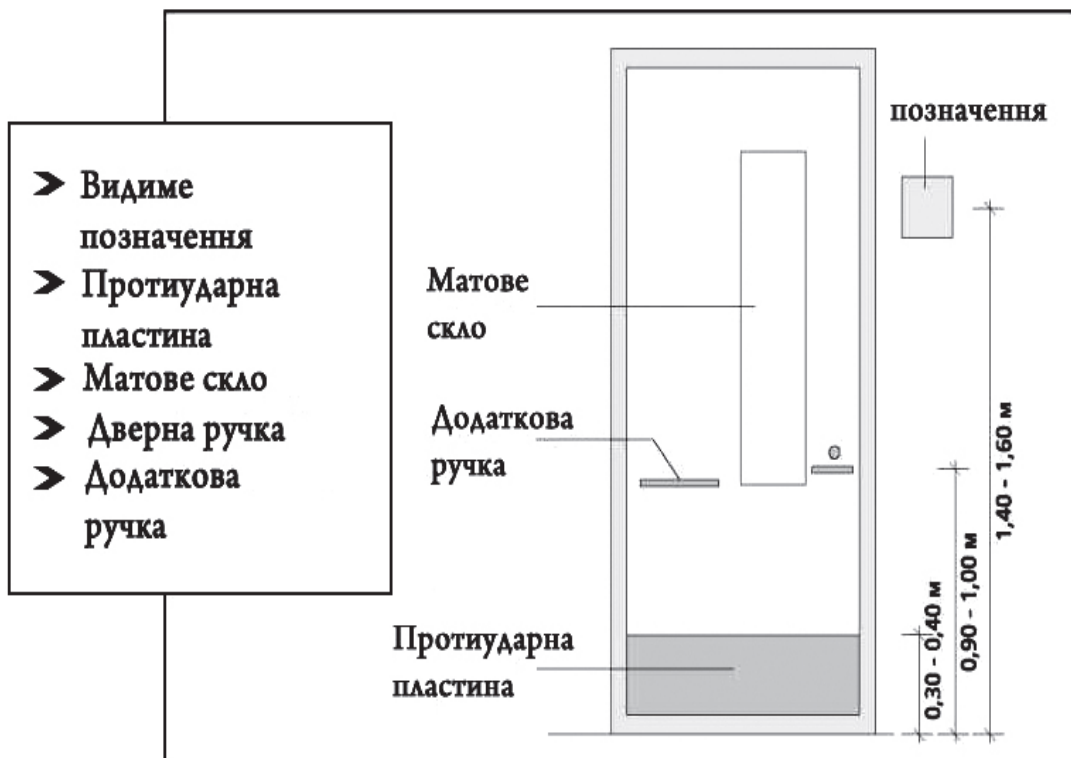

Рис. 1.23 Характеристика доступних дверей

Ширина проходу в двері має бути 85-90 см для легкого проходження через них. (Рис. 1.24)

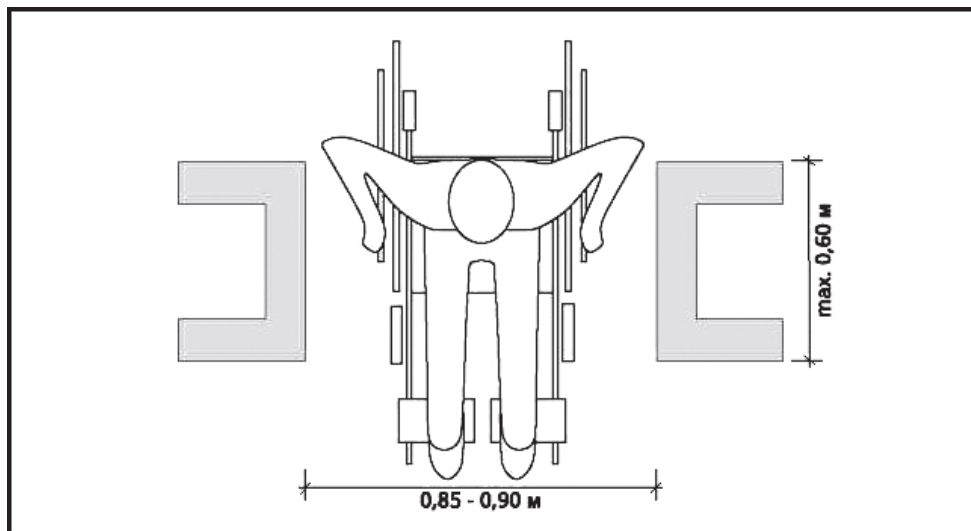

Рис. 1.24 Рекомендовані розміри дверей

Якщо двері двостулкові, принаймні, ширина однієї з них повинна бути 0,8 м, щоб людина в інвалідному кріслі могла проїхати крізь неї, не

відкриваючи другу стулку (рис. 1.25). Сила, необхідна для відкриття дверей, не повинна перевищувати 2,5-3,0 кгс.

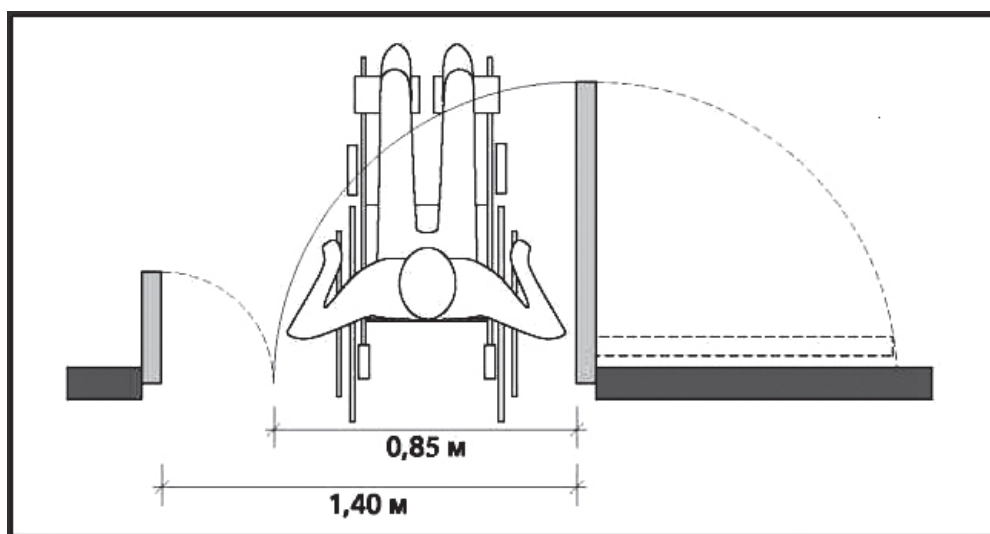

Рис. 1.25 Конфігурація двостулкових дверей

Пороги вище 6 мм можуть призвести до спотикань і падіння людей, пороги більше 10мм в певній мірі обмежують доступ людей в інвалідних кріслах. За можливості все пороги краще прибрати. Пандус. Пандус має забезпечити доступ до будівлі і можливість переміщення по поверхях різного рівня (рис. 1.26). Пандуси є найбільш універсальним способом забезпечення доступу людей в інвалідних колясках на різні рівні будинку, тому що їх встановлення і обслуговування обходяться набагато дешевше порівняно з обслуговуванням ліфтів, крім цього ними можуть користуватися всі люди, які відвідують будинок. Як мінімум один вхід в будівлю громадського використання повинен завжди бути доступним, бажано щоб це був головний вхід. Якщо сходи або сходи перешкоджають доступу у вже існуючу будівлю, необхідно побудувати хоча б один пандус, щоб забезпечити доступність будівлі для маломобільних груп населення. (ДБН В.2.2-40, 2018)

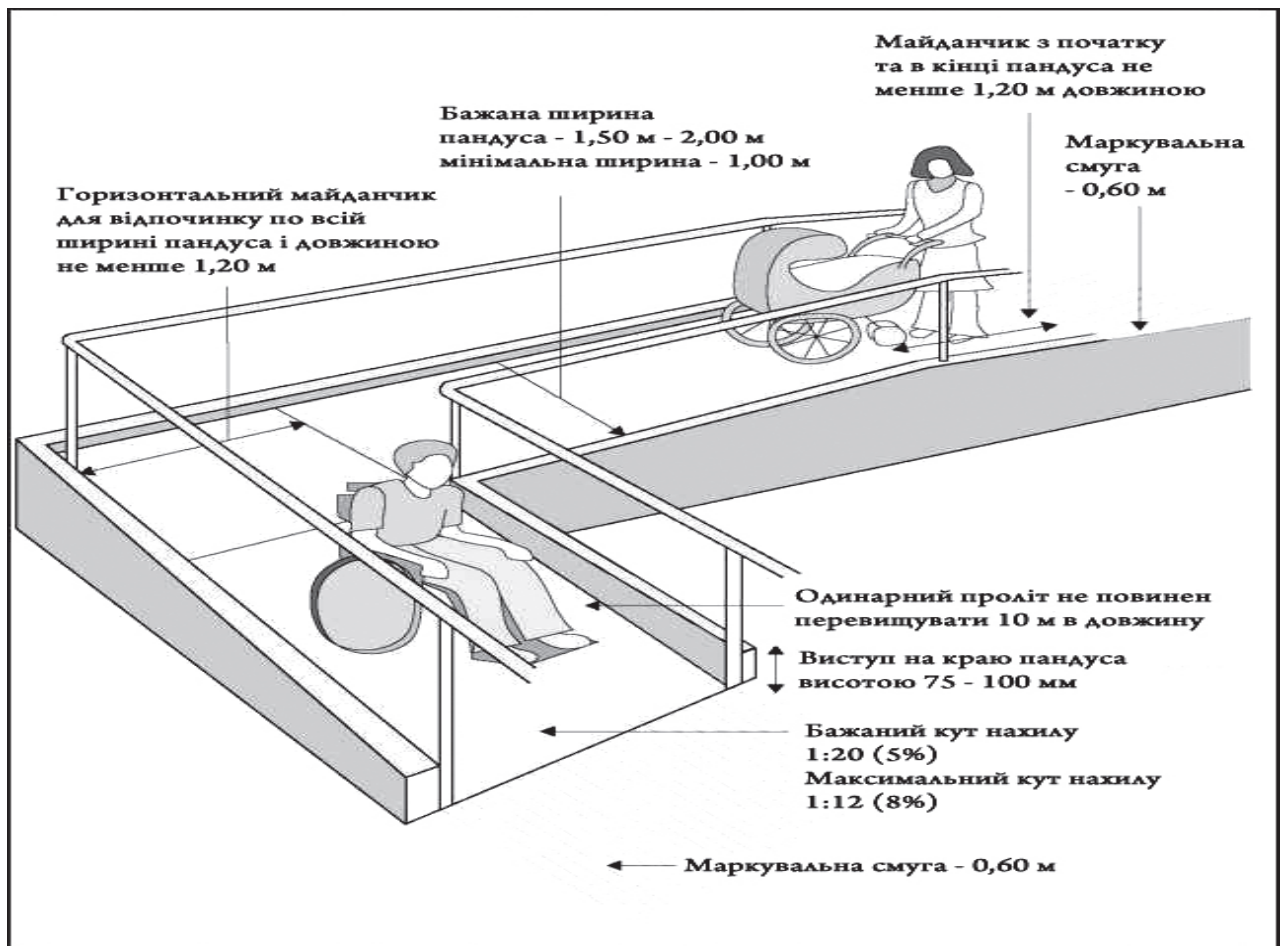

Рис. 1.26 Конструкція і параметри зовнішнього пандуса.

«Бажаний нахил пандуса становить 5% (1:20), максимальний прийнятний кут нахилу - 8% (1:12)» (ДБН В.2.2-40, 2018.) Максимальний вертикальний нахил не повинен перевищувати 2%, але в оптимальному варіанті вертикальні спуски не варто використовувати взагалі. Чим більше кут нахилу спуску, тим меншу відстань людина в інвалідному візку може подолати не зупиняючись. Тому вздовж пандуса слід передбачити спеціальні майданчики для відпочинку, маневрування та уникнення надмірної швидкості. (Accessible Components for the Built Environment: & Technical Guidelines embracing Universal Design, 2010) У таблиці 1.2 показано максимальну довжину пандуса в залежності від кута нахилу.

Таблиця 1.2

Рекомендований кут нахилу і довжина пандуса

Нахил пандуса	Максимальна довжина
10 % (1:10)	До 1 м
8 % (1:12)	До 2 м
5 % (1:20)	До 10 м

Майданчик повинен знаходитися через кожні 10 м у залежності від довжини пандуса (див. табл. 1.2). При кожній зміні напрямку. На початку і наприкінці кожного пандуса. Ширина пандуса варіюється в залежності від його призначення, конструкції і кута нахилу. Мінімальна ширина пандуса становить 0,9 м, бажана ширина для будівель загального користування 1,5 м - 2 м. Перила повинні бути встановлені з обох боків і по всій довжині пандуса. Перила повинні виступати мінімум на 30 см на початку і кінці пандуса (рис. 1.27). На пандусах, ширина яких перевищує 3 м, рекомендується встановлювати додаткові поручні посередині. Непереривні поручні повинні бути встановлені з обох сторін сходів і пандусів (за винятком дверних проходів). Поруччя в горизонтальній площині повинні виступати мінімум на 0,30 м за початок і кінець сходів і пандусів, або ж їх край повинен бути повернений до стіни, так щоб не звужувати прохід. Для сходів і пандусів, ширина яких більше 2,5 м, необхідно встановити додаткові поручні посередині. Для людей, які користуються інвалідними колясками, слід встановити додаткові поручні на висоті 0,70 - 0,75 м. Для орієнтування людей зі зниженим зором, що користуються тростиною, необхідно розмістити поручні на висоті 0,10 - 0,15 м (рис. 1.27). Контрастна за кольором текстурна маркувальна полоса мінімальною шириною 0,60 м повинна розміщуватися на початку і кінці пандуса з метою повідомлення людям з порушеннями зору про розташування пандуса. Необхідно також встановити ефективну дренажну систему, щоб уникнути скупчення води. Краї пандуса повинні бути захищені суцільним піднесенням у вигляді бровки висотою не менше 75 -100 мм. (Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В, 2013; ДБН В.2.2-

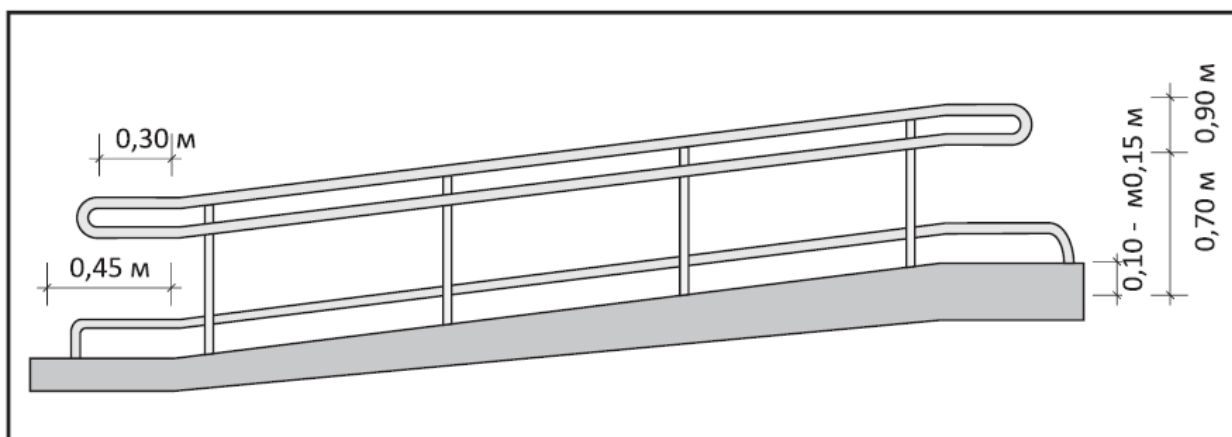

Рис 1.27 Перила для пандусів

Тактильні елементи доступності (далі ТЕД)- повинні надавати необхідну та достатню інформацію. ТЕД поділяється на:

Тактильні смуги (далі ТС), Тактильні інформаційні покажчики (далі ТІП)

ТС- повинні відрізнитись від основної поверхні та бути відчутними. Також мають відрізнитись контрастно від поверхні на яку встановлено кольором та фактурою. Є 3 типи ТС: інформаційні, направляючі, попереджувальні.

ТІП- повинні дублювати надруковану інформацію, чи графічну інформацію. У тактильному вигляді чи шрифтом Брайля. Порядок подання зліва на право форма на якій знаходиться інформація має мати заокруглені краї. Для визначення напрямку руху до ТІП мають бути направляючі ТС. (ДБН В.2.2-40, 2018) Яскраве контрастне маркування розташоване на висоті від 1.2 м- 1.5 м, саме маркування має бути не менше 10 см заввишки і 20 см завширшки. Рекомендовано до встановлення на прозорих полотнах.

Лев Парцхаладзе підкреслив важливість вищезазначених змін у ДБН. “За допомогою зору людина отримує близько 80-90% інформації про навколишній світ. І люди, які в силу різних причин позбавлені такої можливості, повинні мати всі необхідні умови для компенсації цього за

допомогою інших засобів. Так діють у багатьох країнах Європи та світу, і ми також маємо запозичувати цей позитивний досвід”, - відзначив заступник Міністра (*Кабінет Міністрів України - В Україні планується створити доступний простір для людей із порушеннями зору.*)

Вимогами до проектування споруд громадського призначення для людей із порушенням слуху сказано. «Проектування із врахуванням потреб осіб з порушенням слуху (глухих і слабкочуючих) полягає у забезпеченні таким особам доступу до необхідної інформації шляхом візуального сприйняття за допомогою технічних засобів інформування, орієнтування і сигналізації, організації перекладу жестовою мовою та/або субтитрування, а також облаштування спеціальних зон чи робочих місць, оснащених індивідуальними чи колективними (в залежності від призначення будівлі) приладами підсилення звуку (для слабкочуючих)» (*ДБН В.2.2-40, 2018*)

« Громадські будівлі і споруди слід оснащувати послідовною і повною (від входу до окремих приміщень) візуальною інформацією, щоб особи з порушенням слуху і мовлення мали змогу орієнтуватися без додаткового спілкування, в разі якого виникають труднощі. Кожні приміщення повинні бути чітко позначені, знаки мають бути крупними і максимально освітленими.» (*ДБН В.2.2-40, 2018*) « Системи засобів інформації і сигналізації про небезпеку повинні бути комплексними і передбачати візуальну (світлову), звукову і тактильну інформацію в приміщеннях, призначених для перебування всіх категорій осіб з інвалідністю, у тому числі осіб з порушенням слуху.» (*ДБН В.2.2-40, 2018*)

Висновок: На основі вище за значеного в розділі можна прийти висновку. Під час аналізу науково методичної, нормативної літератури виявлено наступну проблему, питання УД у ВНЗ в Україні мало досліджене. Досліджень по цьому питанню нами виявлено не було. Беручи до уваги той факт, що Україна стала на шлях впровадження інклюзивного навчання ще з 2017 року. Вирішення проблеми УД в ВНЗ є одним із першочергових задач для впровадження цієї стратегії. Як було показано вище даний досвід цілком вдало втілювався за

кордоном, що говорить нам про можливість його реалізації. Вирішення даної проблеми передбачено Українським законодавством, що на нашу думку має стимулювати створення доступності за принципами УД в навчальних закладах всіх рівнів. Також варто зазначити, що на основі аналізу літератури можна дійти висновку про те, що при проектуванні чи реконструкції будь-якого середовища для осіб, які користуються кріслом колісним чи іншим допоміжним засобом, необхідно проконсультуватися з ерготерапевтом та фізичним терапевтом які мають знання з універсального дизайну. Це дозволить уникнути багатьох подальших проблем щодо розміщення обладнання у тих, чи інших місцях адже задача ерготерапевта в навчальному процесі допомогти забезпечити доступне навчальне середовище виходячи з функціональних можливостей людини з інвалідністю. Консультація з цими фахівцями повинна відбутися на 1-му етапі проектування будь-якого середовища, яке призначене для осіб з інвалідністю.

2. РОЗДІЛ МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

Під час нашої роботи було використано такі методи дослідження:

1. Аналіз науково методичних джерела та нормативної бази з проблеми доступності навчального середовища осіб з інвалідністю
2. Оцінювання корпусу УКУ на Свенціцького 17 для визначення доступність навчального середовища
3. Моделювання рекомендацій для адаптації навчального середовища Українського католицького університету
4. Статистичний аналіз засіб обчислення значення доступності

Аналіз – «метод дослідження, за допомогою якого піддослідний об'єкт уявно або практично розчленовується на складові частини з метою більш детального його вивчення.»(Зацерковний et al., 2017) Була проаналізована наукова література, публіцистичні видання, посібники, нормативно-правова база. Під час аналізу було сформовано розуміння проблематики даного питання та анкета «аудиту доступності».

Оцінювання- Проведено в корпусі УКУ на Свенціцького 17. Проведено вимірювання та зібрано інформацію на відповідність вимогам ДБН та потребам людей з інвалідністю. Та виявлено проблемні місця у доступності.

Моделювання- це особливий пізнавальний процес, метод теоретичного та практичного опосередкованого пізнання, коли суб'єкт замість безпосереднього об'єкта пізнання вибирає чи створює схожий із ним допоміжний об'єкт-замісник (модель), досліджує його, а здобуту інформацію переносить на реальний предмет вивчення. («Наукове моделювання», 2020) Було проведено моделювання рекомендацій, що до адаптації приміщень до людей з інвалідністю. Згідно чинних ДБН та потреб людей з інвалідністю.

Статистичний аналіз - застосування статистичних методів і моделей для статистичного аналізу конкретних даних тісно прив'язане до проблем відповідної області. Хоч математичний апарат практично один і той же, проте при зборі даних та їх аналізі потрібно враховувати специфіку певної області і специфіку самого дослідження. Особливо це стосується початкових етапів постановки експерименту (чи спостереження) та збору даних, оскільки при їх неправильному здійсненні можна одержати непрезентабельні дані, які можуть призвести до хибних висновків. («Статистика», 2020) Даний метод дослідження використовувався для обчислення відсоткового значення доступності елементів дослідження.

2.2. Організація дослідження

Був проведений аналіз літератури який допоміг зрозуміти основні вимоги до інклюзивного навчання, суть проблеми доступності її необхідності та принципи формування. Принципи УД на яких базуються останнє видання ДБН-ів яке сприяє створенню інклюзивного навчального середовища для людей з інвалідністю. Аналізуючи літературу та нормативні документи нами була сформована «Анкета оцінки доступності» за допомогою якої було проведено оцінювання корпусу УКУ на Свенціцького 17. За результатами оцінювання опираючись на нормативні документи були сформовані рекомендації щодо адаптації навчального середовища корпусу УКУ.

Дослідження проходило в 5 етапів:

1 етап складання анкети та опитування ООП про їх проблеми під час навчання в УКУ.

- Складання анкети опитувальника для Студентів УКУ з інвалідністю.
- Розсилка анкети та проведення інтерв'ю з студентами УКУ з інвалідністю.

2 етап розробка анкети оцінки доступності

- Опрацювання літератури та нормативної бази
- Складання « Анкети оцінки доступності»

3 Вимірювання доступності за допомогою « Анкети оцінки доступності »

- Оцінка доступності прибудинкової території УКУ
- Оцінка першого поверху Корпусу УКУ
- Оцінка другого та третього поверху корпусу УКУ

4 етап аналіз отриманих даних

- аналіз отриманих даних,

5 етап моделювання простору з урахуваннями ДБН та зауваженнями користувачів ООП.

- Повторне ознайомлення з літературою та ДБН-ми для підбору рекомендацій для адаптації навчального середовища.
- Моделювання простору з внесенням правок для покращення доступності приміщень корпусу УКУ за адресом Свенціцького 17

Критерії включення:

Навчальне середовище (Приміщення та прилегла територія) корпусу УКУ розташованого за адресом м. Львів, вул. Свенціцького 17.

Дослідження проводилося на базі Українського католицького університету за адресом вул. Свенціцького 17

3. РОЗДІЛ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОСТУПНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА УКУ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЙОГО АДАПТАЦІЇ

3.1. Створення анкети доступності

Дослідження доступності території УКУ міста Львів бу здійснюватися за допомогою «Анкета оцінки доступності » розробленої на основі анкети « Гендерний аудит доступності»(*Гендерний аудит доступності. Результати впровадження рекомендацій в м. Краматорськ | Національна Асамблея людей з інвалідністю України, 2018*). Проаналізувавши данні ДБН, зарубіжну літературу та видання Національної асамблея людей з інвалідністю України (далі НАІУ) була сформована «Анкета оцінки доступності» (Додаток А) на основі якої було проведено аудит корпусу УКУ на вул. Свенціцького 17.

Проведення аудиту проходило за такими розділами:

1. Прилегла територія
2. Зона паркування для автомобілів
3. Входи/виходи та двері
4. Пандус і сходи
5. Коридори
6. Туалет

Для проведення аудиту було використано такий інвентар (табл. 3.1)

Інвентар проведення дослідження

Таблиця 3.1

Рулетка	Для вимірювання ширини, висоти, довжини
Секундомір	Для вимірювання часу закривання дверей
Фотоапарат	Знімання об'єкта з метою фіксації
Штангенциркуль	Для вимірювання товщини поручня
Зошит та ручка	Запис даних на папері

Сучасні стратегії забезпечують перехід при будівництві та реконструкції будівель та прилеглої території до без бар'єрного дизайну. Який орієнтується на користувачів та ґрунтується на задоволенні всіх людей з урахуванням можливих змін їх здібностей протягом життя. Беручи до уваги принцип не робити для нас без нас, потрібно залучати людей з інвалідністю вже на стадії проектування. Адже вони зможуть найкраще пояснити архітекторам та проектувальникам складнощі і потреби з якими вони стикаються. Тож для успішної реалізації забезпечення процесу доступності та уникнення дорогої необхідності вносити зміни. Оскільки наше завдання полягає в усуненні недоліків та адаптації навколишнього середовища для максимально сприятливих умов повсякденного життя людей з інвалідністю на основі універсального дизайну. Варто не забувати проконсультуватись з людиною з інвалідністю як потенційного користувача.

3.2. Результати аудиту

За допомогою «Анкети оцінки доступності» корпус на Свенціцького 17 був досліджений на доступність. Для встановлення розуміння доступності ми використаємо відсоткову систему де 100% - 75% повністю доступно, 75% - 50% майже доступно, 50% - 25% частково доступно, 25% - 0 мало доступно, 0% - не доступно.

Відсотки будуть вираховуватись по формулі $X = \frac{B \times 100\%}{A}$. Де А - це кількість критеріїв по яким була проведена оцінка окремого елемента. В - це кількість критеріїв, які відповідали нормі. Х - це відсоток доступності.

3.2.1. Безпечне пересування по прилеглий території корпусу УКУ для осіб з інвалідністю

Аудит за критерієм безпечного пересування по прилеглий території був здійснений за сімома показниками. Результати аудиту наведені у Таблиці 3.2

Безпечне пересування по прилеглий території

Таблиця 3.2

<i>№</i>	<i>Показник</i>	<i>Норма</i>	<i>так</i>	<i>ні</i>
1	Мінімальна ширина тротуарів на житлових вулицях	180 см	так	
2	Поверхня тротуару	Рівна і неслизька		ні
3	Сходи/бордюри на тротуарах	Відсутні	так	
4	Вибоїни, щілини, шви на тротуарі	Відсутні, або їх розмір не більше ніж 1,3 см		ні
5	Максимальна висота бордюрів	15 см	так	
6	Наявність пандусу/понижень бордюру в місцях перетину пішохідної та проїжджої частин		так	
7	Пониження бордюрів та інші вертикальні спорудження на шляхах руху пішоходів	Не перевищує 4,5 см	так	

За результатами отриманих даних можна зробити наступний висновок доступності: 71% доступності, що дає нам можливість сказати про те, що прилегла територія є майже доступною.

Висновки оцінки доступності:

Поверхня є не слизькою та зимою в умовах ожеледиці, це не є перевірено. По всій довжині спостерігаються вибоїни та тріщини. Наявний пандус на перетині

з проїжджою частиною не відповідає нормі (8%) ми маємо (11.5%) Це є заключення по центральній частині будівлі. У внутрішньому дворі дорога не пристосована для пересування на кріслі колісному також відсутні контрастні та тактильні покриття якими позначається вхід у приміщення.

3.2.2. Зона паркування автомобілів

Зона паркування для автомобілів оцінювалась за 5-ма показниками. Результати оцінювання наведені в Таблиці 3.3

Зона паркування для людей з інвалідністю

Таблиця 3.3

<i>№</i>	<i>Показник</i>	<i>Норма</i>	<i>так</i>	<i>ні</i>
1	Наявність стоянки недалеко від головного входу закладу	Відстань не перевищує 5000 см	так	
2	Виділені місця стоянки	Шириною не менше 3500 см	-	-
3	Ширина місця стоянки		-	-
4	Вийзд зі стоянки на пішохідну доріжку	Обладнаний пониженням бордюру (пандусом)	так	
5	Знаки-піктограми «Стоянка для осіб з інвалідністю»	Наявні	так	

Є наявна зона для паркування обладнана міжнародним символом доступності (далі МСД), та абсолютна відсутня розмітка зони парко-місця, що унеможлиблює її оцінювання. Про те 3 з 5 пунктів відповідають вимогам тож за нашою формулою ми отримуємо 60% що говорить нам про часткову доступність місця для парковки.

3.2.3. Входи/виходи та двері

Входи/виходи та двері оцінювалось за 19-ма показниками. Результати оцінювання наведені у Таблиці 3.4.

Критерії Входів та виходів

Таблиця 3.4

<i>№</i>	<i>Показник</i>	<i>Норма</i>	<i>так</i>	<i>ні</i>
1	Головний вхід з вулиці	Чітко видний, доступний	так	
2	Альтернативний доступ через службовий або додатковий вхід	Передбачений	так	
3	Майданчик перед входом, а також пандус, сходи піднімальні пристрої для людей з інвалідністю	Захищені від атмосферних опадів		ні
4	Зручне розташування дверей		так	
5	Ширина проходу вхідних дверей (в просвіті)	Не менше 90 см		ні
6	Вхід	Прямий і рівний	так	
7	Габарити тамбура	Дозволяють маневрувати на кріслі колісному дозволяють маневрувати на кріслі колісному	так	
8	Решітка/щітка для витирання ніг	Не створює бар'єра	так	
9	Облаштування порога (за необхідності)	Не перевищує 2,5 см; Краї заокруглені		ні
10	Ручки дверей	Мають форму, поверхню та розташування зручні для охоплення рукою	так	
11	Час автоматичного, примусового закриття дверей	Не менший ніж 5 сек		ні
12	Двері	Облаштовані спеціальними пристосуваннями для фіксації		ні

		дверних полотен в положенні «зачинено» і «відчинено»		
13	Скляні вхідні двері	З автоматичним відкриванням	-	-
14	Маркування на скляних дверях	Яскраве маркування, непрозорі попереджувальні смуги: - шириною 20 см; - висота 10 см - (на висоті від 120 до 150 см від рівня підлоги)	-	-
15	Полотна вхідних дверей	Мають передбачені оглядові панелі з протиударного скла	так	
16	Нижня частина дверних полотен	Захищена протиударною смугою	так	
17	Доступні для людей з інвалідністю	- Усі частини будівлі від головного входу - Від альтернативного входу		ні
18	Для людей з порушенням зору	Передбачена система тактильної та звукової інформації		ні
19	Для людей з порушенням слуху	Передбачена система візуальної інформації		ні

Вхід до корпусу є чітко видимим та він не є доступним для користувачів КК. Відсутня піктограма інформації про наявність альтернативного входу. Передбачений альтернативний доступ з пандусом через додатковий вхід та він є закритим і відчиняється тільки при виклику охорони. Пандус який веде до альтернативного входу не захищений від атмосферних опадів. Ширина альтернативного проходу 70 см. при нормі в 90 см. Та головного 82 см. Наявні пороги 3 см головний вхід та 4 см. альтернативний при нормі в 2.5 см. Краї обох порогів заокруглені. Ручки є зручними для відкриття. Час автоматичного закриття дверей 3.5 с. при нормі не менше 5 с. Оглядові панелі в дверях альтернативного входу відсутні також відсутня протиударна смуга. На відміну від дверей через головний вхід. Якщо потрапити в будівлю від головного чи альтернативного входу то всі частини її є частково доступними. Адже відсутні

будь які тактильні, контрастні, чи звукові позначення. Для КК є доступним тільки приміщення 1 поверху. Так як на решту поверхів шлях є тільки по сходах. Пандусів, ліфтів чи будь-яких інших піднімальних пристроїв на території корпусу не має. В загальному підрахунку ми отримуємо 47% , що означає часткову доступність.

3.2.4. Пандус і сходи

Пандус і сходи оцінювались за 8-ма показниками для пандуса та 7-ма для сходів. Результати подані у Таблиці 3.5 та Таблиці 3.6

Критерії оцінки Сходів

Таблиця 3.5

<i>№</i>	<i>Показник</i>	<i>Норма</i>	<i>так</i>	<i>ні</i>
1	Сходи	- Неслизькі; - мають спеціальне покриття	так	ні
2	Тактильне (рельєфне) та візуальне (кольором) попередження на сходах	- на початку і в кінці - мінімум за 60 см від 1ї сходинки		ні
3	Конструкція сходинок	безпечна	так	
4	Розриви на сходах	Відсутні	так	
5	Поручні по обидва боки сходових маршів	Наявні		ні
6	Розташування поручнів та їх форма	- круглого перерізу діаметром не менше 3 см та не більше 5 см; - прямокутного перерізу завширшки не більше 4 см - на висоті 70 см для КК та 90 см для ходячих.	так	
7	Розташування поручнів відносно сходів	- паралельні до підлоги;		ні

		- продовжуються на 30 см далі від крайньої сходинки		
--	--	---	--	--

Сходи; відсутнє тактильне, рельєфне та візуальне покриття, поручень наявний тільки з правої сторони. Не має подовження поручня перед та після сходів. За результатами обстеження та підрахунками сходи мають 57% доступності.

Критерії оцінки Пандуса

Таблиця 3.6

<i>№</i>	<i>Показник</i>	<i>Норма</i>	<i>так</i>	<i>ні</i>
1	Пандус	Захищений від атмосферних опадів		ні
2	Висота підйому кожного маршу пандуса	- не перевищує 0,8 м - нахил не більше ніж 1:12 (8%)	так	
3	Нахил пандуса	При підйомі на висоту до 0,2 м нахил пандуса може бути 1:10	так	
4	На початку та в кінці кожного підйому пандуса влаштовані горизонтальні площадки шириною	Мають бути не менше ширини маршу пандуса і довжиною не менше 150 см	так	
5	Горизонтальні майданчики на розворотах	Розміри площадки не менше 150 x 150 см	так	
6	Ширина пандуса	не менше 90 см	так	
7	Горизонтальні площадки для відпочинку	При довжині пандуса більше 800 см наявні горизонтальні площадки для відпочинку довжиною 150 см по ширині пандуса	так	
8	Стінки, бортики, рейки або інші обмежувачі	- Наявні з обох боків - Висотою не менше 5 см		ні

Пандус; який веде до альтернативного входу не захищений від атмосферних опадів, що може призвести до підвищення ймовірності травматизації та нещасних випадків. Є вибоїни в покритті пандусу та відсутні бортики та поручні. Висновок 75% майже доступний.

3.2.5. Коридори

Коридор оцінювався за 5-ма показниками. Результати представлені у Таблиці 3.7

Критерії оцінки Коридору

Таблиця 3.7

<i>№</i>	<i>Показник</i>	<i>Норма</i>	<i>так</i>	<i>ні</i>
1	Мінімальна ширина коридору при односторонньому руху людей у візках	120 см	так	
2	Мінімальна ширина коридору в місцях постійного відвідування людей з інвалідністю	180 см	так	
3	Безбар'єрність для осіб з ураженням зору	На висоті нижче 210 см	так	
4	Предмети інтер'єру в коридорі	Не ускладнюють пересування людей з інвалідністю	так	
5	Двері приміщень вздовж коридору	- відчиняються в бік коридору(на зовні) - у середину приміщення	так	

Загальна оцінка 100% повністю доступний. За вимоги відсутності бар'єрів на висоті 210 см. Столи та вазони не створюють перешкод для руху та не є травмонебезпечними. В решті коридор є доступним та з достатнім місцем для руху. Двері відчиняються на зовні, в бік коридору. Про те На фото

(3.1) ми можемо бачити вішак який є небезпечною перешкодою для людей з порушенням зору він знаходиться в правому крилі корпусу на 1 поверсі його максимальна висота 153 см. Оскільки він розташований поблизу кабінету , аудиторії 118 та не позначений контрастним кольором це створює ризик для здоров'я.

Особливо небезпечним він є для тотально незрячих людей.

Фото 3.1 Коридор 1 поверху. Небезпечний вішак для одягу.

3.2.6. Туалети і раковина

Туалет и раковини оцінювались за 14-ма і 6-ма показниками відповідно. Результати представлені у Таблицях 3.8 та 3.9

Критерії оцінки Туалету

Таблиця 3.8

<i>№</i>	<i>Показник</i>	<i>Норма</i>	<i>так</i>	<i>ні</i>
1	Розміри кабін вбиральнь для відвідувача на кріслі-колясці	- Ширина не менше 165 см - Глибина не менше 180 см - Двері повинні відкриватися назовні	так	
2	Ширина дверей	Не менше 90 см	так	
3	Додаткова горизонтальна ручка на дверях з внутрішньої сторони	- На висоті 80-100 см від підлоги - На відстані 20-30 см від краю дверей		ні
4	Замок на дверях	Відмикається однією рукою	так	
5	Сидіння унітазу	- 45-50 см над рівнем підлоги (на рівні сидіння крісла-візка) - Стійке, закріплене		ні
6	Пристрій зливу води	Доступний	так	
7	Поручні	- 3-4 см у діаметрі - Віддалені від стіни не менше ніж на 4 см		ні
8	Міцність поручнів	- Надійно закріплені - Витримують вагу 130 кг		ні
9	Розташування і довжина поручнів	- Найменша довжина 90 см - Висота від підлоги 84-92 см		ні
10	Вільне місце перед унітазом	- Ширина не менше 80 см - Довжина не менше 110 см		ні
11	Труби гарячої води	Ізольовані	так	
12	Один з пісуарів у чоловічих туалетах	- Встановлюється на 50 см над рівнем підлоги - Без сходинки		ні
13	Дзеркало (за наявності)	не вище 100 см над рівнем підлоги	так	
14	Пристрій екстреного виклику	Встановлюється на висоті не більше 110 см від підлоги		ні

Універсальна кабіна, що на першому поверсі за підрахунками має 42% доступності, що означає частково доступна. Під час обстеження критичними моментами ми зауважили відсутність поручнів, та кнопки екстреного виклику допомоги. Вільне місце перед унітазом, є достатньо місця збоку яке дозволяє виконати паралельне паркування, згідно рекомендацій воно найзручніше для використання. Це є позитивним чинником, про те місця перед самим унітазом не достатньо для виконня маніпуляцій на унітазі. Заїзд до вбиральні є повністю доступний та зручний для використання. Мінусом у нашому дослідженні став також відсутній пісуар у чоловічому туалеті який буде адаптований для потреб людей з інвалідністю в пріоритеті для використання людьми на кріслі колісному.

Критерії оцінки Раковини

Таблиця 3.9

<i>№</i>	<i>Показник</i>	<i>Норма</i>	<i>так</i>	<i>ні</i>
1	Змішувач з ручкою важільного типу	Наявний		ні
2	Висота до нижнього краю раковини	70 см	так	
3	Висота до верхнього краю	80 см	так	
4	Відстань від змішувача до центра раковини	Не далі 10-15 см	так	
5	Довжина змішувача	Мін 10 см	так	
6	Умивальник міцно закріплений		так	

За винятком ручки змішувача, яка рекомендується до встановлення важільного типу. Умивальники в вбиральні встановленні згідно всіх вимог та відповідають нормам доступності. Вони є зручними для користування людьми з інвалідністю. За прикладом обрахунку пункт Раковини має 83%, отже ми можемо говорити про те, що вони є доступними.

Позначення (піктограми) оцінювалось за 8-ма пунктами, наведеними в Таблиці 3.10

Критерії оцінки Позначень

Таблиця 3.10

№	Показник	Норма	так	ні
1	Вказівники напрямку	Наявні		ні
2	Позначення входу	Наявне	так	
3	Позначення про доступність	Наявне	так	
4	Місця харчування	Доступні		ні
5	Туалети	Доступні	так	
6	Місця для паркування	Доступні	так	
7	В'їзди	Доступні	так	
8	Позначення	- Легко читаються - видимі з положення сидючи на кріслі колісному - мають контрастну поверхню	-	-

За винятком наявності піктограми МСД на місці для паркування та символи виходу, інші позначення виявленні не були.

Окремо хочу зазначити про неможливість самостійно потрапити особливо користувачам КК до місця харчування. Оскільки вони знаходяться на -1 поверсі. Туди ведуть сходи та ширина дверей не відповідає нормі (80 см для двостулкових дверей). Що створює дискомфорт та фактор дискримінації людини за станом здоров'я. На разі відсутні ліфти. За нашими розрахунками категорія має 62,5 % майже доступно.

3.3 Рекомендації що до покращення доступності навчального середовища для людей з інвалідністю

Станом на 2020 рік згідно інформації керівника сектору підтримки студентів з особливими потребами відділу студентського життя УКУ. В університеті

нараховується 19 осіб з особливими освітніми потребами (люди з інвалідністю). У всіх різні групи інвалідності: діабет (1), бронхіальна астма (1), втрата слуху (3), порушення зору (2), дцп (3), імплант суглоба/артрит/імплант (4), медичний діагноз (2), відсутність кінцівок (1), інваліди дитинства (2). Це ті студенти які вже сьогодні потребують створення доступного навчального середовища.

Провівши аудит і проаналізувавши його ми можемо бачити над чим потрібно працювати. Що ще змінити або доповнити для покращення навчального середовища та його прилеглої території для людей з інвалідністю.

Для покращення стану доступності ВНЗ УКУ необхідно здійснити наступні кроки. Рекомендації наданні згідно чинних вимог ДБН (Вимоги до проектування будівель і споруд громадського призначення) та матеріалам НАІУ.

3.3.1 Рекомендації щодо покращення доступності для Люди з порушенням слуху:

Технічні засоби інформування, орієнтування та сигналізації, на шляху їх руху мають бути супроводжені візуальною інформацією з зазначенням напрямку руху та ідентифікацією місця і можливості отримання інформації

Має бути послідовна і повна візуальна інформація, щоб особи з порушенням слуху мали змогу орієнтуватися без сторонньої допомоги, в разі виникнення труднощів.

Кожне приміщення має бути чітко позначене, знаки мають бути крупними та максимально освітленні.

Система засобів інформації про небезпеку повинні бути комплексними і передбачати візуальні (світлову), звукову та тактильну інформацію. Данні заходи передбачають перебування всіх категорій осіб з інвалідністю та мало мобільних груп населення.

3.3.2 Рекомендації щодо покращення доступності для Люди з порушенням зору

Доступне середовище має включати тактильні елементи доступності, візуальні елементи та аудіо покажчики.

На верхній або бічній поверхні (зовнішній відносно маршруту сходів) були рельєфні позначення поверхів. Розміри цифр повинні бути не менше, м: ширина-0,01 м , висота - 0,015 м, висота рельєфу цифри - не менше 0,002 м.

Перед початком сходового маршруту вгору і вниз рекомендується нанесення попереджувальної контрастної і тактильної смуги шириною 60 см дивитись приклад (фото 3.2) Ребра першої і останньої сходинки сходового маршруту повинні мати контрастне маркування: на горизонтальній площині сходинки шириною приблизно 5 см, а на вертикальній площині 1-3 см дивитись приклад (фото 3.2)

Фото 3.2 Приклад обладнання сходів.

Таблички шрифтом Брайля повинна містити інформацію про Об'єкт (назва, години роботи і т.п.) Розташування праворуч від об'єкта на висоті 12.-1.5 м на стіні вертикально по відношенню до землі.

Встановлення рельєфних табличок (шрифт Брайля) біля аудиторій з номером аудиторії. Також біля туалету табличка «М» та «Ж» з дублюванням шрифтом Брайля. Таблички з номером кабінету розташовуються на тій ж висоті на відстані 0.3 м від дверей. Допускається розташування зліва чи збоку дверей за умови застосування інформаційного ТС.

Кожне приміщення має бути чітко позначене, знаки мають бути крупними та максимально освітлені.

Мнемосхема повинна містити основну інформацію яка допоможе орієнтуванню на об'єкті. На ній необхідно відобразити у тактильному вигляді та шрифтом Брайля план поверхів, шляхи евакуації, прилеглої території. Розташування має бути у доступному та зрозумілому місці, наприклад біля входу до будівлі.

3.3.3 Рекомендації щодо покращення доступності для Людей з порушенням опорно рухового апарату.

Забезпечити захист від несприятливих погодних умов пандус. Встановити перила на протягом всього шляху по пандусу. Встановлення бортів на пандусі висотою 7, 5 см – 10 см. (рис. 3.28)

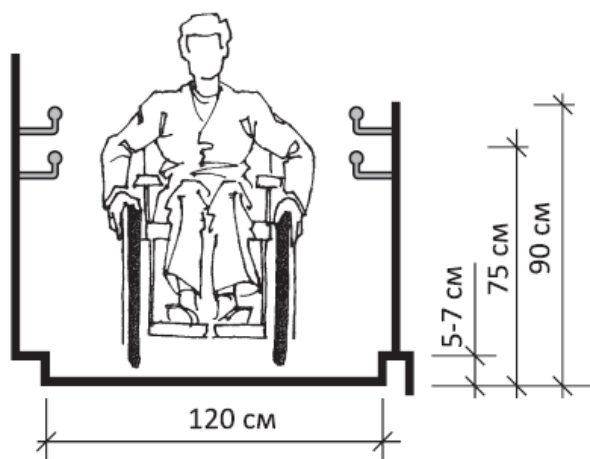

Рис. 3.28 Технічні рекомендації встановлення поручнів

Відчинити альтернативний вхід до корпусу.

Опущення столу посту Охорони повністю або його частину для можливості взаємодії з користувачами крісла колісного на рівному рівні. Рекомендована висота 70 см. Демонтувати пороги на входах/виходах до будівлі та аудиторій. Встановлення ліфта для можливості потрапити на вищі поверхи.

Загальні рекомендації:

Привести в порядок доріжки на прилеглий території як існуючих так і за умови прокладання нових. Ці доріжки повинні мати рівну, неслизьку поверхню, бажано з звуковими орієнтирами, піктограмами та тактильними орієнтирами. Слід пам'ятати за дотримання стандартів, що стосується як і матеріалів, які використовуються, так і просторового розміщенні та відповідності розмірів до ДБН. Мінімальна ширина дверей повинна становити 90 см для відкривання на один бік. Двері мають легко відкриваються.

В коридорі потрібно встановити ТС направляючі та попереджувальні.

Подовжити поручні на початку та в кінці сходів на 30 см.

На двері встановити протиударні пластини. Встановити фіксатори в положенні «зачинено». « відчинено». Підібрати коректу форму ручок та їх розміщення. Не рекомендується використовувати круглі ручки, відстань від дверей до рукоятки рекомендується 5 см. Зразок доступних дверей можна побачити на (рис. 3.29)

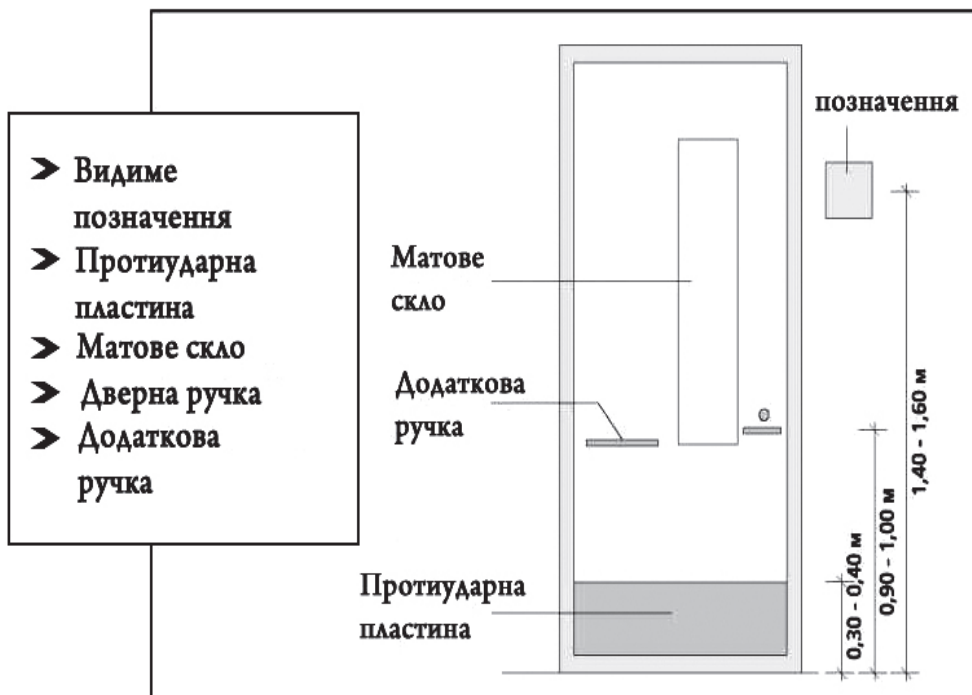

Рис. 3.29 Характеристика доступних дверей

Для заїзду на задній двір встановити пандус з врахуванням співвідношення 1:12(8 %) як максимально прийнятний ухил для загального користування, 1:20 (20 %) з зонами відпочинку через кожні 10 метрів. Зона для відпочинку має мати ширину як полотню пандусу та довжину не менше 120 см. Дивитись (рис. 3.30)

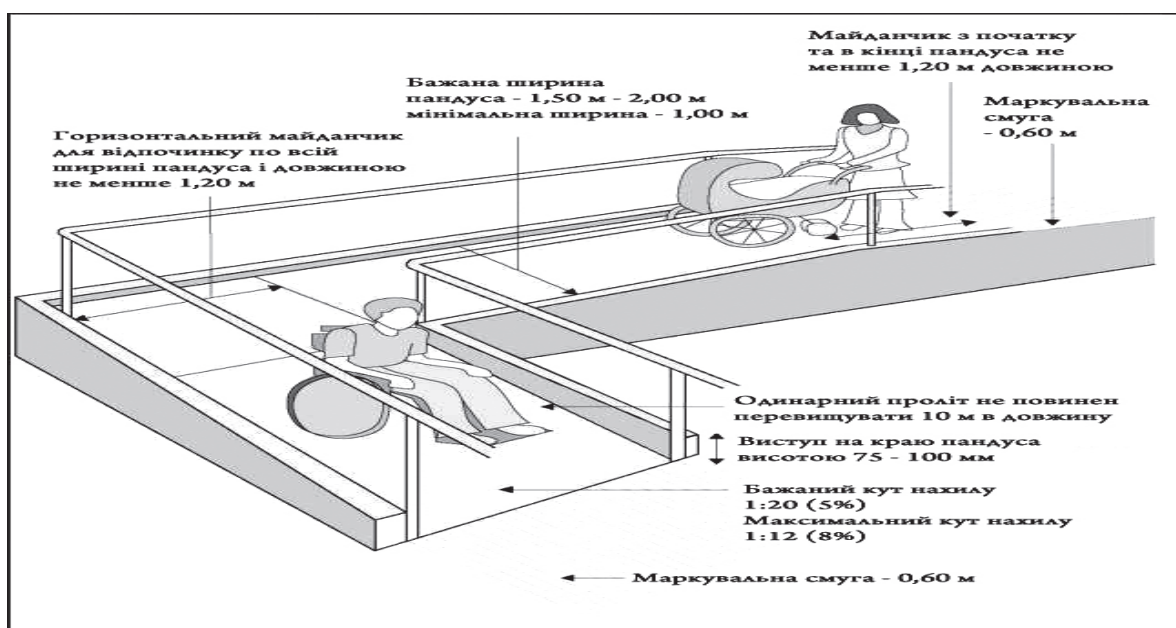

Рис. 3.30 Рекомендації по встановленню пандуса

Висновок: Підсумовуючи розділ можна сказати. На основі проведеного аудиту, та аналізу ДБН-ів були розроблені технічні рекомендації з адаптації навчального середовища корпусу УКУ на Свенціцького 17 для людей з інвалідністю. На основі дослідження можна сказати про те, що приміщення УКУ та його прилегла територія є частково доступна. Більшу доступність має 1 поверх будівлі оскільки на нього є можливість потрапити також користувачам КК. Приміщення в більшості своїй вимагають покращення стосовно візуального супроводу та тактильного. Деякі з наявних факторів доступності вимагають покращення або доповнення. Для здійснення аудиту доступності було розроблено анкету доступності. Анкета оцінки архітектурної доступності формувалась на основі ДБН та принципів універсального дизайну. Надані рекомендації можуть змінюватись з часом, адже технології та засоби адаптації вдосконалюються. Також не варто забувати про те, що наука не стоїть на місці і з часом можуть з'явитись нові дослідження з приводу функціональних можливостей людини які можуть змінити підхід до адаптації простору.

ВИСНОВКИ:

1. За час аналізу літератури було сформоване уявлення про суть проблеми доступності в ВНЗ. Були встановлені основні вимоги до доступності та принципи інклюзивного навчання які вимоги вони ставлять до надавачів освітніх послуг. Проаналізовано принципи універсального дизайну та компоненти для його створення. Необхідність створення доступного архітектурного середовища на основі універсального дизайну для формування інклюзивного навчального середовища. Проаналізовано Українську законодавчу базу яка забезпечує та вимагає створення інклюзивного середовища та проаналізовано Державні будівельні норми останнього видання на основі яких можливо створити данні умови.
2. Було проведено обстеження корпусу УКУ на Свенціцького 17 для визначення доступності навчального закладу для людей з інвалідністю. З врахуванням особливостей закладу. Також для здійснення аудиту була розроблена анкета яка формувалась на базі ДБН та принципах УД. Під час дослідження були виявлені і позитивні сторони в доступності , що говорить нам про те, що УКУ робить кроки на зустріч формуванню інклюзивного навчального середовища для своїх студентів з інвалідністю. Які вже зараз навчаються в його стінах та будуть навчатись в майбутньому. Для прикладу, найбільш доступними виявились раковини, пандус внутрішній, прилегла територія перед корпусом. За нашими підрахунками вони набрали найбільше відсотків. Загальна доступність УКУ становить 57% майже доступно. Деякі фактори доступності можна виправити швидко як наприклад розмітка місця для паркування чи маркування контрастними кольорами сходинок. Щось потребуватиме більше часу.

3. Провівши дане дослідження було визначено рівень доступності навчального середовища УКУ та проведено аналіз результатів. Визначивши не відповідні нормам ДБН місця, аналізуючи отриманні данні були сформовані рекомендації для їх покращення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В. (2013). ДОСТУПНІСТЬ ТА УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН. Київ. https://issuu.com/napd/docs/_____/6
2. Безперешкодний доступ людей з інвалідністю та маломобільних груп населення: Принципи та рекомендації. (2018). 25.
3. Биков, В. Ю. (2006). Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем. Інформаційні технології і засоби навчання: Збірник наукових праць, 1, 5–15. <http://lib.iitta.gov.ua/3583/>
4. Відповідаємо на запитання. Інклюзивне навчання. (2017). <https://nus.org.ua/questions/vidpovidayemo-na-zapytannya-inklyuzyvne-navchannya/>
5. Всесвітня доповідь про інвалідність. (2011). 350. <http://www.who.int/topics/disabilities/ru/>
6. Всеукраїнський фонд «Крок за Кроком». (б. Д.). Всеукраїнський фонд «Крок за Кроком». Вилучено 18, Лютий 2020, із <http://ussf.kiev.ua/>
7. Гендерний аудит доступності. Результати впровадження рекомендацій в м. Краматорськ | Національна Асамблея людей з інвалідністю України. (2018, Грудень 7). <https://naiu.org.ua/gendernyj-audit-dostupnosti-rezultaty-vprovadzhennya-rekomendatsij-v-m-kramatorsk/>
8. ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. (2018). https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_v_2_2_40/1-1-0-1832
9. Зацерковний, В. І, Тішаєв І.В, & Демидов В.К. (2017). Методологія наукових досліджень. НДУ ім. М. Гоголя.
10. Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні. (б. Д.). Вилучено 17, Травень 2020, із http://www.osvitportal.lviv.ua/inklyuzyvna_osvita_dlya_ditey_z_osoblyvym_y_potrebamy_v_ukraini

- 11.«Інклюзивність будівель і споруд» набрав чинності. (2019).
[Http://snar.gov.ua/node/987](http://snar.gov.ua/node/987)
- 12.Кабінет Міністрів України—В Україні планується створити доступний простір для людей із порушеннями зору. (б. Д.). Вилучено 19, Травень 2020, із <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukrayini-planuyetsya-stvoriti-dostupnij-prostir-dlya-lyudej-iz-porushennyami-zoru>
- 13.Калмет, Х. Ю. (1990). Жилая среда для инвалида | Калмет Хенно Юрьевич | download (1990ий вид.). Москва Стройиздат. [Https://ru.book2.org/book/2427540/0633e4](https://ru.book2.org/book/2427540/0633e4)
- 14.Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів). (2010). Законодавство України. [Https://zakon.rada.gov.ua/go/995_g71](https://zakon.rada.gov.ua/go/995_g71)
- 15.Марія Васюник-Кулієва. (2017, Березень 23). Універсальний дизайн в освіті. [Http://education-ua.org/ru/articles/938-universalnij-dizajn-v-osviti](http://education-ua.org/ru/articles/938-universalnij-dizajn-v-osviti)
- 16.Міністерство освіти і науки України—Інклюзивне навчання. (б. Д.). [Урядовий портал]. Міністерство освіти і науки України. Вилучено 26, Лютий 2020, із <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>
- 17.Наказ МОЗ України від 31.10.2018 № 1977 «Про внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 ‘Охорона здоров’я’». (2018, Жовтень 31). [Https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-31102018--1977-pro-vnesennja-zmin-do-dovidnika-kvalifikacijnih-harakteristik-profesij-pracivnikiv-vipusk-78-ohorona-zdorovja](https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-31102018--1977-pro-vnesennja-zmin-do-dovidnika-kvalifikacijnih-harakteristik-profesij-pracivnikiv-vipusk-78-ohorona-zdorovja)
- 18.Наукове моделювання. (2020). В Вікіпедія. [Https://uk.wikipedia.org/w/index.php?Title=%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B5_%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F&oldid=27417912](https://uk.wikipedia.org/w/index.php?Title=%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B5_%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F&oldid=27417912)
- 19.«Не робіть для нас без нас»: Полтавці з особливими потребами взяли участь у засіданні профільного комітету. (2017, Серпень 28).

- <https://zmist.pl.ua/news/ne-robit-dlya-nas-bez-nas-poltavci-z-osoblivimi-potrebami-vzyali-uchast-u-zasidanni-profilnogo-komitetu>
- 20.НІЧОГО ДЛЯ НАС БЕЗ НАС Посібник з інклюзивного прийняття рішень. (б. Д.). Вилучено 13, Квітень 2020, із http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/toolkit_pm_ukr.pdf
- 21.Порошенко М.А., Колупаєва А.А., Ярошук М.В., Таранченко О.М., Прохоренко Л.І., Гудим І.М., Федоренко О.Ф., Данілавічюте Е.А., Рібцун Ю.В., Мельник А.Ю., Воробей О.В., Ярова Г.О., & Заруденко Ю.В., Болкун М.О., Новосад В.Є., Макарук О.О., Самойленко Л.А. (2018). Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів (Київ 2018). Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. <https://childhub.org/uk/child-protection-online-library/organizaciyno-metodichni-zasadi-diyalnosti-inklyuzivno-resursnih>
- 22.Принципи універсального дизайну—Універсальний дизайн. (2018). <http://ud.org.ua/publikatsiji/11-printsipi-universalnogo-dizajnu>
- 23.Про вищу освіту, № 1556-VII, Верховна рада України, 4 (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>
- 24.Про освіту, 2145–VIII, раїни, 7 (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
- 25.Проблеми доступності вищої освіти для осіб з особливими потребами в Україні. (б. Д.). Вилучено 27, Квітень 2020, із <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/1/194.pdf>
- 26.Прохорова, В. (2017, Жовтень 2). Інвалідність і навчання: Як німецькі виші усувають перешкоди | DW | 02.10.2017. DW.COM.
- 27.Скрипка, Н., Грибальський, Я., & Азін, В. (2012). Доступність до об'єктів житлового та громадського призначення для людей з інвалідністю—Видання V (. https://issuu.com/napd/docs/dostupnist_do_objektiv
- 28.Скрипка, Н., Грибальський, Я., & Азін, В. (2018). Методика проведення аудиту доступності об'єктів, на яких розташовані виборчі дільниці |

- Національна Асамблея людей з інвалідністю України. Akgroup.
<https://naiu.org.ua/metodyka-provedennya-audytu-dostupnosti-ob-yektiv-na-yakyh-roztashovani-vyborchi-dilnytsi/>
29. Соціальний захист інвалідів в Україні. Види інвалідності. (2010, Листопад 28). Освіта.UA. <http://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12591/>
30. Статистика. (2020). В Вікіпедія.
<https://uk.wikipedia.org/w/index.php?Title=%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0&oldid=27801240>
31. Стаття 9—Доступність | Увімкнено ООН. (2006).
<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/article-9-accessibility.html>
32. Тема 1. Інклюзивне навчання: Сутність, принципи, переваги — ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ. (2018). <http://posibnyk.nus.org.ua/theme-1-inclusive-education-essence-principles-advantages/>
33. Шолух, Н. В. (2012). Проектування з урахуванням потреб інвалідів та людей похилого віку як один із значимих напрямків у сучасній підготовці студентів архітектурних спеціальностей. Сучасне промислове та цивільне будівництво, 8.
34. Що потрібно врахувати для ідеального облаштування санвузла | Каталог статей. (2019, Листопад 19).
<https://catalogueofarticles.com/uk/tehnologiyi/shho-potribno-vrahuvati-dlja-idealnogo-oblashtuvannja-sanvuzla/>
35. Що таке Універсальний Дизайн? - Універсальний дизайн. (2018).
<https://ud.org.ua/shcho-take-universalnij-dizajn>
36. Як зробити школу доступною? - Універсальний дизайн. (2018).
<https://ud.org.ua/2017-11-15-14-12-34/poradi/84-yak-zrobiti-shkolu-dostupnoyu>

37. Accessible Components for the Built Environment: Technical Guidelines embracing Universal Design. (б. Д.). Вилучено 22, Травень 2020, із <http://www.unicefinemergencies.com/downloads/eresource/docs/Disability/annex12%20technical%20cards%20for%20accessible%20construction.pdf>
38. Accessible Components for the Built Environment:, & Technical Guidelines embracing Universal Design. (2010). Universal Design Handbook. 106.
39. Americans with Disabilities Act of 1990. (2020). В Wikipedia. https://en.wikipedia.org/w/index.php?Title=Americans_with_Disabilities_Act_of_1990&oldid=938356608
40. Prodius, O. (2019). PECULIARITIES OF MODELS OF INCLUSIVE EDUCATION IN THE EUROPEAN COUNTRIES. PROBLEMS OF SYSTEMIC APPROACH IN THE ECONOMY, 4 (72). <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-4-42>
41. What is Occupational Therapy—Canadian Association of Occupational Therapists | Association canadienne des ergothérapeutes. (2016). <https://caot.ca/site/aboutot/whatisot?Nav=sidebar>

ДОДАТКИ

Додаток А

АНКЕТА

Проведення аудиту доступності будинків і споруд громадського призначення

(назва об'єкту громадського призначення)

Дата обстеження: _____

Назва об'єкту: _____

Адреса: _____

Ім'я і посада керівника установи, де проводився аудит:

Таблиця обстеження елементів доступності

1. Безпроблемне пересування по прилеглий території

	Показники		Так	Ні	Примітка
1.1.	Мінімальна ширина тротуарів на житлових вулицях	1,8 м			
1.2.	Поверхня тротуару рівна і неслизька				
1.3.	Відсутність сходів/бордюрів на тротуарах				
1.4.	У тротуарі немає вибоїн, щілин, швів розміром більш ніж 0,013 м				
1.5.	Максимальна висота бордюрів	0,15 м			
1.6.	Наявність пандусу/понижень бордюру в місцях перетину пішохідної та проїжджої частин				
1.7.	Пониження бордюрів та інші вертикальні спорудження на шляхах руху пішоходів не перевищує 0,045 м				

Зауваження та доповнення:

3. Входи/виходи, двері

	Показники	Так	Ні	Примітка
3.1.	Споруда має чітко видний, доступний головний вхід з вулиці			
3.2.	Передбачений альтернативний доступ через службовий або додатковий вхід			
	При недоступності з головного входу наявність інформації (піктограми) про альтернативний вхід			
3.3.	Майданчик перед входом, а також пандус, сходи піднімальні пристрої для людей з інвалідністю захищені від атмосферних опалів			
3.4	Зручне розташування дверей:			
3.5	Ширина проходу вхідних дверей (в просвіті) > 850 мм			
3.6	Вхід прямий і рівний			
3.7	Габарити тамбура дозволяють маневрувати на кріслі колісному			
3.8	Решітка/щітка для витирання ніг не створює бар'єру			

3.9	При необхідності облаштування порога, його висота не повинна перевищувати (2,5 см)			
	краї порога заокруглені			
3.10	Ручки дверей мають форму, поверхню та розташування зручні для охоплення рукою			
3.11	Максимальне зусилля для відкривання чи закривання дверей не перевищує 2,5 кг			
3.12	Час автоматичного/примусового закриття не менший ніж 5 сек.			
3.13	Двері облаштовані спеціальними пристосуваннями для фіксації дверних полотен в положенні «зачинено» і «відчинено»			
3.14	Скляні вхідні двері з автоматичним відкриванням			
3.15	При використанні дверей із застеленими полотнами потрібно передбачати на склі яскраве маркування, непрозорі попереджувальні смуги шириною 0,15 м (на висоті 1.6 м від рівня підлоги)			
3.16	У полотнах вхідних дверей передбачені оглядові панелі з протиударного скла			
3.17	Нижня частина дверних полотен захищена протиударною смугою			
3.18	Доступні для людей з інвалідністю усі частини будівлі від головного входу			
	альтернативного входу			
3.19	Для людей з порушенням зору передбачена система тактильної та звукової інформації			
3.20.	Для людей з порушенням слуху передбачена система візуальної інформації			

Зауваження та доповнення:

4. Сходи і пандуси

	Показники	Так	Ні	Примітка
4.1.	Сходи			
4.1.1.	Сходи неслизькі, мають спеціальне покриття			
4.1.2.	Сходи мають тактильне (рельєфне) та візуальне (кольором) попередження на початку і в кінці сходів мінімум за 600 мм від 1-ї сходинки			
4.1.3.	Конструкція сходинок безпечна			
4.1.4.	Суцільні, без розривів			
4.1.5.	Наявність поруччя по обидва боки сходових маршів			
4.1.6.	Поруччя повинні бути круглого перерізу діаметром не менше 0.03 м і не більше 0.05 м, чи прямокутного перерізу завширшки не більше 0.04 м			
4.1.7.	Поруччя вгорі і внизу паралельні до підлоги, продовжуються на 300 мм далі від крайньої сходинки			

4.2.	Пандуси			
4.2.1.	Пандус захищений від атмосферних опадів			
4.2.2.	Висота підйому кожного маршу пандуса не перевищує 0,8 м			
	Нахил не менше ніж 1:12 (8%)			
4.2.1.	При підйомі на висоту до 0,2 м нахил пандуса може бути 1:10			
4.2.2.	На початку та в кінці кожного підйому пандуса влаштовані горизонтальні площадки шириною не менше ширини маршу пандуса і довжиною не менше 1,5 м			
4.2.3.	Горизонтальні майданчики на розворотах			
	Розміри площадки не менше 1,5 x 1,5 м			
4.2.4.	Ширина пандуса не менше 0,9 м			
4.2.5.	При довжині пандуса > 8м є горизонтальні площадки для відпочинку довжиною 1500мм по ширині пандуса			
4.2.6.	З обох боків пандуса є стінки, бортики, рейки або інші обмежувачі висотою >50 мм			

Зауваження та доповнення:

5. Коридори

	Показники	Так	Ні	Примітка
5.1.	Мінімальна ширина коридору при односторонньому руху людей у візках 1,2 м			
5.2.	Мінімальна ширина коридору в місцях постійного відвідування людей з інвалідністю 1800 мм			
5.3.	Безбар'єрність по висоті >2100 мм, не перешкоджає особам з ураженням зору			
5.4.	Предмети інтер'єру в коридорі не ускладнюють пересування людей з інвалідністю			
5.5.	Двері приміщень вздовж коридору відчиняються в бік коридору(на зовні)			
	У середину приміщення			

Зауваження та доповнення:

6.8.	Зовнішні кнопки виразні та реагують на рух і зупинку ліфта			
6.9.	Тактильні позначення на кнопках на кожному поверсі та в ліфті			
6.10.	Є світлові, графічні та тактильні позначення поверхів			
6.11.	Наявний звуковий супровід моменту відчинення дверей ліфтової кабіни			

Зауваження та доповнення:

7. Туалети і Раковина

	Показники	Так	Ні	Примітка
	Туалети			
7.1.	Розміри кабін вбиралень для відвідувача на кріслі-колясці повинні мати ширину не менше за 1,65м, глибину — 1,8м. Двері повинні відкриватися назовні			
7.2.	Двері мінімальною шириною 850 мм, легко відчиняються			
7.3	Наявність додаткової горизонтальної ручки на дверях з внутрішньої сторони на висоті 80 — 100 см від підлоги і 20 — 30 см від краю дверей			

7.4	Замок на дверях можна відімкнути однією рукою			
7.5	Сидіння унітазу 45-50 см над рівнем підлоги (на рівні сидіння крісла-візка)			
7.6	Сидіння унітазу стійке			
7.7	Пристрій зливу води доступний			
7.8	Поруччя 30 — 40мм у діаметрі, віддалені від стіни мін на 40 мм			
7.9	Поруччя надійно закріплені, можуть витримати вагу 130 кг			
7.10	Поруччя довжиною мінімально 900 мм, на висоті 840мм — 920мм			
7.11	Вільне місце перед унітазом мінімально 800 мм по ширині і 1100 мм по довжині			
7.12	Труби гарячої води ізольовані			
7.13	У чоловічих туалетах один з пісуарів встановлюється на 500мм ± 10мм над рівнем підлоги, без сходинки			
7.14	У разі, якщо є дзеркало, його нижній край не вищий ніж 1 м над рівнем підлоги			
7.15	У кабіні туалету, пристосованого для осіб у колясках, встановлюється пристрій екстреного виклику на висоті максимально 1,1 м від підлоги			
Раковина				
	Показник	Так	Ні	Примітка
8.1	Змішувач з ручкою важільного типу			
8.2	Висота до нижнього краю раковини мінмум 70 см			
8.3	Висота до верхнього краю 80 см			
8.4	Відстань від змішувача до центра раковини не далі 15 см			

8.5	Довжина змішувача 10 см			
8.6	Умивальник міцно закріплений			

Зауваження та доповнення:
